



Tid: kl. 16:00-19:00

Plats: Vinkelvägen

Ordförande

Fredrik Drugge (M)

Ledamöter

Lisette Vermeulen (SD), vice ordförande

Jonatan Backlund (M)

Carina Svensson (S)

Kent Persson (S)

Jessica Strandberg (KD)

Robert Hallgren (FR)

Ersättare

Oscar Sjöo (M)

Sebastian Holmer (SD)

Monika Hansson (M)

Peter Rosholm (S)

Gary Lång (MP)

Patrik Solerius (-)

Stefan Larsson (FR)

Övriga

Johan Berntsson, Förvaltningschef

David Englund, Nämndsekreterare

Camilla Fröling, Utvecklingsledare

Lisa Johansson, Ekonom





1. Upprop
2. Fastställande av dagordning
3. Val av justerare
Ärendet i korthet
Förslag justerare: Lisette Vermeulen (SD), ersättare Jessica Strandberg (FR).
Förslag tid för justering: Digitalt onsdagen den 30 september klockan 12.00.
4. Information: Kunskapsresultat pojkar och flickor Camilla Fröling
5. Delårsrapport 2026, Utbildningsnämnden (UN2026/156) Johan Berntsson, Lisa Johansson
6. Omsorg under tid då förskola inte erbjuds – ställningstagande till fortsatt utredning (UN2026/149) Johan Berntsson
7. Remissvar - Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun (UN2026/159) Johan Berntsson
8. Sammanträdestider Utbildningsnämnden 2027 (UN2026/150) David Englund
9. Redovisning av delegeringsbeslut (UN2025/6)
10. Anmälningar för kännedom
Anmälningar
 - UN2026/18-7 Protokoll FSG 2026-08-19
11. Ledamöter informerar
12. Förvaltningen informerar

5. Delårsrapport 2026, Utbildningsnämnden UN2026/156

**Tjänsteskrivelse**

2026-09-14

Johan Berntsson | Förvaltningschef

Dnr UN2026/156-1

0734-64 72 14 |

johan.berntsson@bollebygd.se

Utbildningsnämnden, delårsrapport 2026**Förslag till beslut**

Utbildningsnämnden godkänner delårsrapporten och överlämnar den till Kommunstyrelsen och Kommunfullmäktige.

Ärendet

Utbildningsförvaltningen har genomfört uppföljning av verksamhet, ekonomi och personal för delåret 2026. Uppföljningen visar sammantaget en varierad resultatbild och ett fortsatt behov av utveckling inom flera av nämndens prioriterade områden.

Det systematiska kvalitetsarbetet har fortsatt att utvecklas med ett ökat fokus på analys av orsaker och uppföljning av genomförda insatser. Inom förskolan syns positiva resultat, framför allt inom språk, kommunikation och litteracitet.

Grundskolans resultat varierar mellan skolor, elevgrupper och ämnen. I årskurs 9 har andelen elever som uppnått betygskriterierna i samtliga ämnen ökat från 65,3 till 73,8 procent. Samtidigt har behörigheten till yrkesprogram minskat från 91,4 till 84,5 procent och det genomsnittliga meritvärdet från 219 till 207,9. Resultatbilden behöver därför analyseras vidare.

Huvudmannens fortsatta utvecklingsarbete är inriktat mot undervisningskvalitet och måluppfyllelse, trygghet, studiero och tillgängliga lärmiljöer samt tidiga insatser och specialpedagogisk utveckling. Uppföljningen visar samtidigt behov av att stärka huvudmannens möjligheter att följa och värdera effekterna av genomförda insatser.



För flera av verksamhetsplanens förväntade effekter saknas gemensamma och jämförbara underlag, vilket är särskilt tydligt inom området trygghet och studiero.

Barn- och elevvolymerna fortsätter att minska. Förskolan prognostiserar 491 barn, vilket är 24 färre än budgeterat och 30 färre än 2025. Grundskolan prognostiserar 1 136 elever, 22 färre än budgeterat och 29 färre än 2025. Även gymnasiet har färre elever än budgeterat. Utvecklingen innebär ett fortsatt behov av att anpassa organisation, lokaler och kostnader till förändrade volymer.

Utbildningsnämnden prognostiserar ett överskott på 2,3 mnkr för helåret. Förskolan prognostiserar +2,2 mnkr och grundskolan +2,0 mnkr, medan gymnasiet prognostiserar – 1,8 mnkr. Nettokostnaden har ökat med 4,0 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Kostnaden för köpt verksamhet har ökat med 6,2 mnkr, samtidigt som ökade statsbidrag och lägre personalkostnader än budgeterat bidrar positivt till resultatet.

Antalet tillsvidareanställda har minskat från 295 till 277, främst till följd av anpassningar till minskade barn- och elevvolymer. Samtidigt har andelen heltidsarbetande tillsvidareanställda ökat från 94,58 till 97,11 procent. Den totala sjukfrånvaron har minskat från 6,27 till 5,08 procent, med en särskilt tydlig minskning inom förskolan från 9,46 till 6,29 procent.

Under perioden har organisationen fortsatt anpassats till det minskade barnunderlaget. Ekdalens förskola har avvecklats och ledningsorganisationen har förändrats. Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Bollebygds skolan 7–9. Granskningen visade styrkor i skolklimatet men också utvecklingsbehov kring elevernas delaktighet samt personalens samsyn och gemensamma kompetens.

Utbildningsnämnden har under perioden även behandlat utredningen om framtida kulturskola och beslutat om förslag till ny kulturskola, där kommunfullmäktige fattar slutligt beslut. Arbetet med kommunfullmäktiges uppdrag om en långsiktigt hållbar grundskoleorganisation har påbörjats och behöver fortsätta mot bakgrund av

förändrat elevunderlag, ekonomiska förutsättningar, kompetensförsörjning och framtida lokalbehov.

Ekonomiska förutsättningar

Utbildningsnämnden prognostiserar ett överskott på 2,3 mnkr för helåret 2026.

Prognosen påverkas positivt av bland annat ökade statsbidrag och lägre personalkostnader än budgeterat, samtidigt som kostnaderna för köpt verksamhet har ökat.

Minskande barn- och elevvolymerna innebär på längre sikt behov av fortsatta anpassningar av organisation, bemanning och lokaler för att upprätthålla en ekonomi i balans.

Bedömning

Utbildningsförvaltningens bedömning är att verksamheten sammantaget bedrivs med god ekonomisk kontroll och att utveckling sker inom flera av nämndens prioriterade områden. Samtidigt visar uppföljningen på variationer i elevernas kunskapsresultat och ett fortsatt behov av att utveckla uppföljningen av insatser och effekter på huvudmannanivå.

De minskande barn- och elevvolymerna är en central långsiktig utmaning och ställer krav på fortsatta organisatoriska och ekonomiska anpassningar. Arbetet med en långsiktigt hållbar grundskoleorganisation är därför betydelsefullt för att även framåt kunna erbjuda en likvärdig utbildning av hög kvalitet med en effektiv användning av kommunens resurser, lokaler och kompetens.

Sammantaget bedömer förvaltningen att delårsrapporten ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat, ekonomi och personalförhållanden samt av de utvecklingsområden som behöver prioriteras under återstoden av året.

Barnkonsekvensanalys

Delårsrapporten innebär i sig inget nytt beslut som direkt påverkar barn och elever. Rapporten följer däremot upp verksamheter där barnets bästa och elevers rätt till en likvärdig utbildning är centrala utgångspunkter.

De utvecklingsområden som identifierats, bland annat undervisningskvalitet, måluppfyllelse, trygghet, studiero, tillgängliga lärmiljöer och tidiga insatser, har direkt betydelse för barns och elevers förutsättningar att utvecklas och nå utbildningens mål.

Vid fortsatta organisatoriska förändringar och anpassningar med anledning av förändrade barn- och elevvolymerna ska barnets bästa fortsatt beaktas och vid behov särskilda barnkonsekvensanalyser genomföras inför beslut.

Beslutsunderlag

Delårsrapport 2026, utbildningsnämnden

Tjänsteskrivelse, delårsrapport 2026

Skickas till

Kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige

BOLLEBYGDS KOMMUN

Utbildningsförvaltningen

Johan Berntsson

**Tjänsteskrivelse**

2026-09-14

Förvaltningschef

Delårsrapport 2026

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning.....	4
2 Uppföljning av nämndens mål och nyckeltal.....	5
2.1 Skola.....	5
<i>Förskolor och skolor i Bollebygds kommun ska systematiskt utveckla utbildning och undervisning för att nå höga och jämna resultat.</i>	<i>5</i>
2.2 Företagande.....	9
<i>Företag i Bollebygd ska ha goda möjligheter att etableras, verka och utvecklas i kommunen.</i>	<i>9</i>
2.3 Personalförsörjning – attraktiv arbetsgivare	10
<i>Bollebygds attraktivitet som arbetsgivare ska förbättras.</i>	<i>10</i>
2.4 Fritid	11
<i>Utveckla en aktiv och väl fungerande kulturskola på alla kommunala skolor.</i>	<i>11</i>
<i>Utveckla kommunens utbud av fritids- och kulturaktiviteter, målet mäts genom aktiviteter inom kommunens olika verksamheter.....</i>	<i>12</i>
2.5 Hållbarhet, samhällsutveckling och miljö	12
<i>Våra kommunala verksamhetsfastigheter ska vara energieffektiva och nybyggnation ska ske på ett långsiktigt hållbart och cirkulärt sätt.</i>	<i>12</i>
2.6 Uppföljning av nämndens mål och nyckeltal.....	12
3 Utredningsuppdrag.....	16
3.1 Utbildningsnämnden ges i uppdrag att utreda hur vi bäst och effektivast kan bedriva kulturskola. I samverkan med Härryda, Borås eller i egen regi.	16
3.2 Utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram åtgärder för att säkerställa fortsatt verksamhet i våra kommunala grundskolor (ex. Uppagningsområde, elevunderlag).	16
3.3 Utbildningsnämnden får i uppdrag att utvärdera och återsrapportera budgetsatsningarna på färre barn per pedagog samt på barn/elever i behov av extra stöd.....	17
3.4 Samtliga nämnder ges i uppdrag att analysera kostnadsnivån i sina verksamheter utifrån nettokostnadsavvikelsen och ta fram och genomföra åtgärder så att verksamheter med högre kostnader närmar sig genomsnittet i riket	18

3.5 Samtliga nämnder genomför en kartläggning av, för respektive verksamhet prioriterade hållbarhetsområden och formulerar aktiviteter och mål till sina verksamhetsplaner. Kartläggning aktualiseras varje mandatperiod.....	18
4 Prestationer och nyckeltal	19
4.1 Nyckeltal/prestationer	19
5 Ekonomi	21
5.1 Budget och budgetändringar	21
5.2 Resultat och prognos, övergripande.....	21
5.3 Resultat och prognos, per verksamhet	22
5.4 Prognoserna under året, samt eventuella åtgärder.....	24
5.5 Investeringar	25
6 Medarbetare	26
6.1 Personalstatistik.....	26
7 Internkontroll.....	28
7.1 Nämndens internkontrollplan.....	28
7.2 Övriga delar i internkontrollen	30

1 Sammanfattning

Utbildningsförvaltningens samlade uppföljning visar en varierad resultatbild. Det systematiska kvalitetsarbetet har fortsatt att utvecklas med ökat fokus på analys av orsaker och uppföljning av effekter. Inom förskolan syns positiva resultat framför allt inom språk, kommunikation och litteracitet, medan grundskolans resultat varierar mellan skolor, elevgrupper och ämnen. I årskurs 9 ökar andelen elever som uppnått betygsriterierna i samtliga ämnen från 65,3 till **73,8 procent**, samtidigt som behörigheten till yrkesprogram minskar från 91,4 till **84,5 procent** och meritvärdet från 219 till **207,9**. Resultatbilden behöver därför analyseras vidare.

Huvudmannens fortsatta utvecklingsarbete är inriktat mot undervisningskvalitet och måluppfyllelse, trygghet, studiero och tillgängliga lärmiljöer samt tidiga insatser och specialpedagogisk utveckling. Uppföljningen visar samtidigt behov av att stärka huvudmannens möjligheter att följa effekterna av arbetet. För flera av verksamhetsplanens förväntade effekter saknas gemensamma och jämförbara underlag, vilket är särskilt tydligt inom trygghet och studiero.

Barn- och elevvolymerna fortsätter att förändras. Förskolan prognostiserar **491 barn, 24 färre än budgeterat och 30 färre än 2025**, medan grundskolan prognostiserar **1 136 elever, 22 färre än budgeterat och 29 färre än 2025**. Även gymnasiet har färre elever än budgeterat. De minskade volymerna kräver fortsatt anpassning av organisation och kostnader.

Utbildningsnämnden prognostiserar ett **överskott på 2,3 mnkr** för helåret. Förskolan prognostiserar +2,2 mnkr och grundskolan +2,0 mnkr, medan gymnasiet prognostiserar -1,8 mnkr. Nettokostnaden har ökat med **4,0 procent** jämfört med motsvarande period föregående år. Kostnaden för köpt verksamhet har ökat med 6,2 mnkr, samtidigt som ökade statsbidrag och lägre personalkostnader än budgeterat bidrar positivt till resultatet.

Antalet tillsvidareanställda har minskat från **295 till 277**, vilket främst hänger samman med anpassningen till minskade barn- och elevvolym. Andelen heltidsarbetande tillsvidareanställda har samtidigt ökat från 94,58 till **97,11 procent**. Den totala sjukfrånvaron har minskat från 6,27 till **5,08 procent**, med en särskilt tydlig minskning inom förskolan från 9,46 till 6,29 procent. Inom skolan har däremot andelen av sjukfrånvaron som utgörs av långtidssjukfrånvaro ökat.

Under perioden har organisationen anpassats till det minskade barnunderlaget. **Ekdalens förskola har avvecklats och ledningsorganisationen har förändrats**. Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Bollebygdskolan 7–9 som visade styrkor i skolklimatet men också utvecklingsbehov kring elevernas delaktighet samt personalens samsyn och gemensamma kompetens.

Utbildningsnämnden har under perioden även behandlat utredningen om framtida kulturskola och beslutat om förslag till ny kulturskola, där kommunfullmäktige fattar slutligt beslut. Arbetet med kommunfullmäktiges uppdrag om en långsiktigt hållbar grundskoleorganisation har påbörjats och behöver fortsätta mot bakgrund av förändrat elevunderlag, ekonomi, kompetensförsörjning och framtida lokalbehov.

2 Uppföljning av nämndens mål och nyckeltal

2.1 Skola

Förskolor och skolor i Bollebygdskommun ska systematiskt utveckla utbildning och undervisning för att nå höga och jämna resultat.

Den samlade uppföljningen under vårterminen 2026 visar en varierad resultatbild. Det finns verksamheter och områden där resultaten är stabila eller har utvecklats positivt, samtidigt som skillnader mellan skolor, elevgrupper och ämnen visar att resultaten ännu inte är tillräckligt höga och jämna. Under perioden har huvudmannens systematiska kvalitetsarbete fortsatt att utvecklas med ökat fokus på att inte enbart följa resultat och genomförda aktiviteter, utan också analysera orsaker och följa vilka förändringar som sker för barn och elever. Kvalitetsdialoger, verksamheternas uppföljningar och resultatdata utgör tillsammans underlag för huvudmannens analys och fortsatta prioriteringar.

Förskola

Förskolornas uppföljningar visar ett tydligt fokus på språk, kommunikation och litteracitet. På flera förskolor beskrivs förändringar hos barnen i form av ökad delaktighet i samtal, större ordförråd, ökad förmåga att uttrycka tankar och åsikter samt ett större intresse för böcker och berättande. Arbetet med bland annat strukturerad högläsning, boksamtal, TAKK och multimodalt stöd har utvecklats.

Samtidigt visar huvudmannens uppföljning att kvaliteten i analysen varierar mellan verksamheterna. I vissa verksamheter går det tydligt att följa sambandet mellan ett identifierat behov, förändringar i undervisningen och vad som där efter observeras hos barnen. I andra ligger tyngdpunkten fortfarande mer på genomförda aktiviteter och arbetssätt. Ett fortsatt utvecklingsområde är därför att stärka analysen av vad som förändras för barnen, vilka barn förändringen omfattar och vad i utbildningen och undervisningen som kan ha bidragit. Detta är betydelsefullt både för undervisningens fortsatta utveckling och för huvudmannens möjlighet att bedöma utbildningens kvalitet och likvärdighet.

Grundskola

I grundskolans tidigare år har arbetet med tidig upptäckt och tidiga insatser inom framför allt språk, läsning och matematik fortsatt att utvecklas. Screening och andra uppföljningar används för att identifiera behov och som underlag för förändringar i undervisning och stöd. Det finns positiva exempel på progression, särskilt inom tidig läsutveckling och avkodning. Samtidigt visar uppföljningen att arbetssätten och möjligheten att följa effekterna av insatserna varierar mellan verksamheterna.

Betygsresultaten i årskurs 6 VT26 visar sammantaget att en stor andel elever når godkända resultat, men också variationer mellan skolor, ämnen och betygsnivåer. Resultaten behöver tolkas utifrån att elevgruppernas storlek skiljer sig betydligt mellan skolorna. Töllsjös årskurs omfattar endast åtta elever och Örelunds 16 elever, medan Bollebygdsskolans elevgrupp är betydligt

större. På de mindre skolorna får därför enskilda elevers resultat stort genomslag. Resultaten visar att huvudmannens analys behöver göras både samlat och på skol- och grupp-nivå. På Bollebygds skolan är exempelvis matematik det ämne där flest elever inte når godkänt resultat, samtidigt som resultatfördelningen visar elever även på de högsta betygsnivåerna. På Töllsjö når samtliga elever godkänt i matematik. Sammantaget visar resultaten vikten av att inte enbart följa andelen elever som når godkänt, utan också analysera resultatspridningen och hur undervisningen möter elever med olika behov och förutsättningar. Även i årskurs 7–9 är resultatbilden sammansatt. Vårens betygs- och provresultat visar variationer mellan ämnen och elevgrupper. Matematik framträder som ett särskilt utvecklingsområde, där resultaten visar både en förhållandevis stor andel elever på de lägre betygsnivåerna och begränsad progression mot högre nivåer. Det fortsatta arbetet behöver därför omfatta både stöd till elever som riskerar att inte något godkänt betyg och utveckling av undervisningens ledning och stimulans så att samtliga elever ges möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Trygghet och studiero är fortsatt viktiga förutsättningar för lärande. Den samlade bilden är att många elever upplever skolan som trygg, samtidigt som variationer finns mellan grupper och verksamheter. Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning av Bollebygds skolan 7–9 under våren visade styrkor i arbetet för ett positivt skolklimat, bland annat ett varmt och stödjande vuxenledarskap och närvarande personal. Samtidigt identifierades utvecklingsområden avseende elevernas delaktighet samt behov av ökad samsyn och gemensam kompetens bland personalen. Närvaro är ett fortsatt utvecklingsområde. Uppföljningen under våren visar högre frånvaro i de äldre årskurserna, vilket motiverar fortsatt fokus på att främja närvaro och tidigt uppmärksamma problematisk frånvaro. Huvudmannen behöver samtidigt utveckla analysen av frånvaron på grupp- och individnivå. Utifrån aggregerade uppgifter går det inte att dra slutsatser om i vilken utsträckning frånvaro förklarar de kunskapsresultat som redovisas.

Anpassad grundskola

Inom anpassad grundskola har arbetet med att systematiskt följa elevernas kunskapsutveckling fortsatt att utvecklas. MIRA ger bättre förutsättningar att synliggöra progression och analysera resultat på individ-, grupp- och undervisningsnivå. Uppföljningen beskriver även hur förändringar i lärmiljö och undervisning, bland annat ökad visuell tydlighet och minskad kognitiv belastning, har förbättrat elevernas möjligheter att följa och delta i undervisningen. Det ger verksamheten bättre förutsättningar att använda elevernas respons och progression som underlag för fortsatt utveckling av undervisningen.

Fritidshem

Fritidshemmen bidrar till målet genom sitt arbete med bland annat trygghet, relationer, social utveckling och tillgängliga lärmiljöer. På flera enheter har strukturer, gemensamma förhållningssätt och arbetet utifrån elevernas behov utvecklats. Huvudmannens uppföljning visar samtidigt att fritidshemmets undervisning och resultat behöver bli tydligare i det systematiska

kvalitetsarbetet. Det behöver i högre grad gå att följa vad eleverna ges möjlighet att utveckla genom undervisningen och hur uppföljning och analys leder till förändringar i verksamheten.

Samlad analys och fortsatt inriktning

Förvaltningens samlade analys är att det systematiska kvalitetsarbetet successivt har stärkts. Det finns flera exempel på att resultat och andra underlag används för att identifiera behov och förändra undervisning, lärmiljö eller organisation. Samtidigt visar uppföljningen att resultaten inte är tillräckligt jämna och att förmågan att analysera orsaker och följa effekter varierar mellan verksamheterna.

En central fråga i det fortsatta arbetet är därför inte enbart vilka insatser som har genomförts, utan vilken förändring de leder till för barn och elever. Huvudmannen behöver fortsätta utveckla uppföljningen så att sambandet mellan resultat, analys av orsaker, val av insats och uppföljning av effekt blir tydligare. Detta gäller såväl kunskapsresultat som förskolans målstyrda processer, fritidshemmets undervisning och arbetet med trygghet, studiero och närvaro.

Fortsatta prioriteringar är tidiga och systematiska insatser inom språk, läsning och matematik, utveckling av undervisningens ledning och stimulans, tillgängliga lärmiljöer och stöd samt arbetet för ökad närvaro, trygghet och studiero. Huvudmannen behöver samtidigt fortsätta stärka analyskompetensen och använda skillnader mellan skolor, grupper och resultat som utgångspunkt för att förstå varför resultaten varierar och vilka förändringar i utbildning och undervisning som behöver göras.

Verksamhetsmål	Indikatorer					
Skolorna i Bollebygds kommun ska tillhöra toppskiktet i landet,	Elever i åk 9 som har uppnått betygskriterierna i alla ämnen.	Utfall Bollebygd	Utveckling föregående år	Utfall Sjuhärads kommunerna	Utfall Riket	Period
		*73,8 %	8,5 %			2026
		65,3 %	-12,6 %	74,1 %	69,7 %	2025
		77,9 %	6 %	67,6 %	69,7 %	2024
		71,9 %	-0,8 %	67,2 %	71,1 %	2023
		72,7 %	-5 %	67,6 %	71,9 %	2022
		77,7 %		74,1 %	74 %	2021

Verksamhetsmål	Indikatorer					
	Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun	Utfall Bollebygd	Utveckling föregående år	Utfall Sjuhärads kommunerna	Utfall Riket	Period
		*84,5 %	-6,9 %			2026
		91,4 %	4,8 %	80,3 %	84,2 %	2025
		86,6 %	5,3 %	78,4 %	84,1 %	2024
		81,3 %	-10,8 %	82,1 %	85,6 %	2023
		92,1 %	5,1 %	83,5 %	85,3 %	2022
		87 %		85,5 %	86,4 %	2021
	Elever i åk 9, meritvärde, hemkommun, genomsnitt (17 ämnen)	Utfall Bollebygd	Utveckling föregående år	Utfall Sjuhärads kommunerna	Utfall Riket	Period
		*207,9	-11,1 %			2026
		219	-13 %	212,1	229	2025
		232	16 %	210,7	228	2024
		216	-11 %	216,2	229	2023
		227	-5 %	216,1	230	2022
		232		223,7	233	2021
	(*2026s siffror presenteras i Kolada mellan vecka 39-42)					

Skolorna i Bollebygds kommun ska tillhöra toppskiktet i landet .

Resultaten i årskurs 9 visar en sammansatt utveckling. Andelen elever som har uppnått betygsriterierna i samtliga ämnen ökar från 65,3 procent 2025 till 73,8 procent 2026. Samtidigt minskar behörigheten till yrkesprogram från 91,4 till 84,5 procent och det genomsnittliga meritvärdet från 219 till 207,9.

Huvudmannen behöver därför fortsatt följa både elevernas möjligheter att nå godkända resultat och undervisningens förmåga att ge samtliga elever ledning och stimulans att utvecklas så långt som möjligt. Den sammansatta resultatbilden behöver analyseras vidare för att förstå vilka elevgrupper och ämnen som ligger bakom att fler elever når godkänt i samtliga ämnen samtidigt som behörighet och meritvärde minskar.

2.2 Företagande

Företag i Bollebygd ska ha goda möjligheter att etableras, verka och utvecklas i kommunen.

Bedömning: På väg att uppnås

Utbildningsnämndens bidrag till målet sker främst genom att förbereda barn och elever för framtida studie- och yrkesliv och genom att skapa möten mellan skola och arbetsliv. Under första halvåret 2026 har arbetet fortsatt genom bland annat PRAO, studie- och yrkesvägledning, Framtidsdagen samt kontakter och samverkan med lokala företag och verksamheter.

Genom PRAO ges elever möjlighet att få erfarenhet av arbetslivet och kunskap om olika yrken och branscher. Studie- och yrkesvägledningen bidrar till att elever kan göra väl underbyggda val inför fortsatta studier och framtida yrkesliv. Framtidsdagen och andra möten med arbetslivet kompletterar detta genom att elever får möta företag, verksamheter och yrkesföreträdare.

För utbildningsnämnden är arbetet även en del av kommunens långsiktiga kompetensförsörjning. Kontakter mellan skola och lokalt arbetsliv kan bidra till att elever får ökad kännedom om vilka yrken och kompetenser som efterfrågas och vilka utbildningsvägar som leder dit. Samtidigt får företag och verksamheter möjlighet att möta framtida medarbetare och bidra med kunskap om arbetslivet.

Samlad analys och fortsatt inriktning

Förvaltningens bedömning är att det finns flera etablerade aktiviteter och kontaktytor mellan skola och arbetsliv. Uppföljningen visar däremot i mindre utsträckning vilka resultat dessa insatser leder till för eleverna eller för samverkan med det lokala arbetslivet. Huvudmannens fortsatta utvecklingsarbete behöver därför rikta större uppmärksamhet mot sambandet mellan de aktiviteter som genomförs och vad eleverna faktiskt utvecklar i form av kunskap om utbildningsvägar, yrken och arbetsliv.

Det finns också behov av att utveckla en tydligare och mer sammanhållen progression i arbetet med studie- och yrkesorientering genom elevernas skolgång. På så sätt kan PRAO, studie- och yrkesvägledning, Framtidsdagen och övrig samverkan med arbetslivet bli delar av en gemensam helhet snarare än enskilda aktiviteter.

Utbildningsnämnden bidrar därmed till kommunfullmäktiges mål framför allt genom sitt långsiktiga arbete med kompetensförsörjning och genom att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Utifrån utbildningsnämndens underlag går det däremot inte att bedöma i vilken utsträckning arbetet i sig har påverkat företagens möjligheter att etableras, verka och utvecklas i kommunen.

2.3 Personalförsörjning – attraktiv arbetsgivare

Bollebygds attraktivitet som arbetsgivare ska förbättras.

Vår arbetsmiljö ska bidra till att medarbetare och ledare känner glädje, trivsel, trygghet och engagemang för uppdraget.

Aktiviteter:

För att skapa en arbetsmiljö som förebygger ohälsa och främjar hälsa arbetar kommunen med ett väl fungerande samverkanssystem där hälsofrämjande arbete integreras på alla nivåer.

Kontinuerlig kompetensutveckling i arbetsmiljö- och hälsofrågor säkerställs för både ledare och medarbetare.

Ledare uppmuntrar medarbetarna att ta ansvar för sin egen hälsa och fokuserar på att synliggöra och bemöta individen på ett positivt sätt. I medarbetarsamtalen tydliggörs uppdrag, förutsättningar och förväntningar för att skapa en känsla av sammanhang och balans mellan krav och förutsättningar. Arbetet med arbetsmiljö- och hälsofrågor följs kontinuerligt upp.

En arbetsmiljö som kännetecknas av trivsel, trygghet och engagemang, vilket stärker kommunens attraktivitet som arbetsgivare.

- Medarbetare som känner en ökad känsla av sammanhang och balans mellan krav och förutsättningar, vilket leder till bättre prestation och välbefinnande.
- Stärkt samverkan och kontinuerlig utveckling av arbetsmiljö- och hälsofrågor som bidrar till att förebygga ohälsa och främja hälsa i organisationen.
- Ledare och medarbetare med ökad kunskap och delaktighet i arbetsmiljöarbetet, vilket skapar en hållbar och långsiktig arbetsplatskultur.

Utbildningsförvaltningens HME-resultat för 2026 visar på en övergripande hög och stabil nivå, där stärkta resultat inom motivation och målinsikt ställs mot en viss nedgång i ledarskapssiffrorna

	Vem	Utbildnings-förvaltningen		Bollebygds-kommun
	År	2025	2026	2026
	Mitt arbete känns meningsfullt	4,61	4,65	4,65
	Jag lär nytt och utvecklas i mitt dagliga arbete	4,12	4,08	4,09
	Jag ser fram emot att gå till arbetet	4,03	4,04	4,08
Ledarskap				
	Min närmaste chef visar uppskattning för mina arbetsinsatser	4,37	4,30	4,27
	Min närmaste chef visar förtroende för mig som medarbetare	4,56	4,30	4,27
	Min närmaste chef ger mig förutsättningar att ta ansvar för mitt arbete	4,37	4,36	4,41
Styrning				
	Jag är insatt i min arbetsplats mål	4,56	4,65	4,56
	Min arbetsplats mål följs upp och utvärderas på ett bra sätt	4,23	4,26	4,21
	Jag vet vad som förväntas av mig i mitt arbete	4,65	4,65	4,61
HME-värde totalt				
		85	85	Indikator; 80

2.4 Fritid

Utveckla en aktiv och väl fungerande kulturskola på alla kommunala skolor.

Bollebygds kommun har som mål att utveckla en aktiv och väl fungerande kulturskola i alla kommunala skolor. I dagsläget har kommunen ett samarbetsavtal med Härryda kommuns kulturskola. Genom detta samarbete erbjuds barn och unga i Bollebygd kurser inom dans, instrument och teater. Undervisningen sker främst på Bollebygdsskolan, med vissa instrumentkurser även på Töllsjöskolan och Örelundskolan. I mån av plats finns det också möjlighet för elever från Bollebygd att delta i kurser i Härryda kommun.

Förvaltningen har utrett möjlig organisation av framtidens Kulturskola och förslag på nytt samarbetsavtal med Borås kommun ligger som förslag.

Utveckla kommunens utbud av fritids- och kulturaktiviteter, målet mäts genom aktiviteter inom kommunens olika verksamheter.

Bollebygds kommun har som mål att utveckla sitt utbud av fritids- och kulturaktiviteter, vilket mäts genom aktiviteter inom kommunens olika verksamheter. För att uppnå detta har kommunen tagit fram en Kultur- och fritidsplan för 2023–2026. Denna plan betonar vikten av samverkan mellan kommunens verksamheter, medborgare, civilsamhälle, näringsliv och andra aktörer för att främja och utveckla kultur- och fritidsutbudet i kommunen.

Kommunen har också genomfört dialoger med ungdomsrådet, pensionärsorganisationer, studieförbund och föreningar för att identifiera behov och önskemål inom kultur- och fritidsområdet. Dessa insikter har varit avgörande i utformningen av kommunens strategier och aktiviteter för att säkerställa att utbudet möter invånarnas förväntningar och behov.

Genom dessa initiativ strävar Bollebygds kommun efter att skapa ett rikt och varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter som bidrar till invånarnas välbefinnande och kommunens attraktionskraft.

2.5 Hållbarhet, samhällsutveckling och miljö

Våra kommunala verksamhetsfastigheter ska vara energieffektiva och nybyggnation ska ske på ett långsiktigt hållbart och cirkulärt sätt.

Vi deltar i kommunens övergripande arbete inom uppdraget. Målet för utbildningsförvaltningen är att utbilda barn och elever enligt läroplan som syftar till att ge eleverna förståelse för olika energikällor, deras användning och påverkan på miljön. Eleverna skulle lära sig om energins oförstörbarhet, energiflöden samt skillnaden mellan förnybara och icke-förnybara energikällor.

Ett kreativt återbrukscenter, Skattkistan, har startats upp av medarbetare i förskolan. för att börja lära barn redan i förskolan om återvinning, återanvändning och hållbarhet

2.6 Uppföljning av nämndens mål och nyckeltal

Uppföljning av utbildningsförvaltningens prioriterade utvecklingsarbete 2026

Utbildningsnämndens verksamhetsplan anger tre prioriterade utvecklingsområden:

- **Undervisningskvalitet och måluppfyllelse, t**
- **Trygghet, studiero och tillgängliga lärmiljöer samt**
- **Tidiga insatser och specialpedagogisk utveckling.**

För att stödja utvecklingen anges fem strategiska insatser för 2026.

Resultat och analys avseende barnens och elevernas utveckling, undervisning, kunskapsresultat, trygghet, studiero och stöd redovisas huvudsakligen under nämndmålet i avsnitt 2.1. Nedan följs därför framför allt hur de strategiska insatserna har utvecklats och vilka fortsatta behov huvudmannen identifierar vid delåret.

Strategisk insats 2026	Läget vid delåret och fortsatt behov
Kvalitetsdialoger och SKA-stöd	Kvalitetsdialoger har genomförts och stödet till rektorerna i det systematiska kvalitetsarbetet har fortsatt. Under våren har fokus i högre grad riktats mot sambandet mellan resultat, analys av orsaker, val av insatser och uppföljning av effekter. Uppföljningen visar samtidigt att analysens kvalitet varierar mellan verksamheterna. Huvudmannen behöver därför fortsätta utveckla gemensamma strukturer och stöd för analys och uppföljning.
Ledning och stimulans i undervisningen – språk och matematik	Arbetet med språk, läsning och matematik har fortsatt. Screening, nationella prov, betyg och andra uppföljningar ger ett bättre underlag för att identifiera behov. Resultatbilden visar samtidigt variationer mellan skolor, grupper och ämnen och matematik framträder som ett fortsatt utvecklingsområde. Huvudmannen behöver under hösten fortsätta analysera skillnaderna och följa hur identifierade behov omsätts i förändrad undervisning. Resultaten redovisas närmare i avsnitt 2.1.
Förbättrad samverkan i elevhälsoarbetet	Arbetet med tidig upptäckt, stöd och tillgängliga lärmiljöer pågår. Uppföljningen visar exempel på utvecklade arbetssätt, men också skillnader mellan verksamheterna när det gäller hur behov identifieras och hur effekterna av insatser följs. Ett fortsatt utvecklingsområde är därför att stärka kopplingen mellan elevhälsoarbete, undervisning och uppföljning av vilka förändringar stödet leder till för eleverna.

Strategisk insats 2026	Läget vid delåret och fortsatt behov
Övergångar mellan skolformer och stadier	Arbetet med tydliga och sammanhållna övergångar genom hela utbildningskedjan pågår och omfattar förskola–förskoleklass, F–3, 3–4 och 6–7. Fortsatt arbete behövs för att utveckla gemensamma och hållbara strukturer vid samtliga övergångar och säkerställa att relevant kunskap om barns och elevers lärande och behov tas tillvara i mottagande verksamhet.
Kompetens-försörjning och professions-utveckling	Kollegialt lärande, professionsutveckling och arbetet som övningsskola är delar av förvaltningens långsiktiga kompetensförsörjning. Fortsatt arbete behövs för att koppla kompetensutvecklingen tydligt till de behov som identifieras genom det systematiska kvalitetsarbetet. Övriga delar av arbetsgivarområdet redovisas av ansvarig funktion.

(Dessa fem insatser ovan motsvarar de strategiska insatser som anges i verksamhetsplanen för 2026.)

Huvudmannens förmåga att följa de förväntade effekterna

Verksamhetsplanen anger som förväntade effekter att undervisningen ska ge bättre stöd i språk och matematik, att eleverna ska möta tydligare och mer tillgängliga lärmiljöer, att stödinsatser ska göras tidigare och mer träffsäkert, att trygghet och studiero ska öka samt att personalen ska uppleva tydlighet, gemensamma arbetssätt och stabilt stöd i uppdraget.

Vid delåret finns underlag som gör det möjligt att följa delar av denna utveckling, exempelvis genom screening, betyg, nationella prov, verksamheternas uppföljningar och kvalitetsdialoger.

Uppföljningen synliggör samtidigt ett utvecklingsområde i huvudmannens eget systematiska kvalitetsarbete. För flera av verksamhetsplanens förväntade effekter saknas ännu gemensamma och jämförbara underlag som gör det möjligt att följa utvecklingen på huvudmannanivå. Detta gäller särskilt trygghet och studiero, där uppföljning sker på enhetsnivå men med olika frågor och metoder.

Under hösten behöver huvudmannen därför se över hur de förväntade effekterna ska följas på ett mer systematiskt och jämförbart sätt. Syftet är inte att alla verksamheter ska arbeta på samma sätt, utan att huvudmannen ska ha tillräckliga gemensamma underlag för att kunna bedöma utveckling, identifiera skillnader och avgöra var ytterligare stöd eller insatser behövs.

Väsentliga händelser under perioden

Det minskade barnunderlaget har under våren medfört behov av att anpassa förskolans organisation. Ekdalens förskola stängdes inför sommarperioden och ledningsorganisationen effektiviserades genom att antalet rektorer minskades. Rektorsområdena fördelades därefter om mellan kvarvarande rektorer.

Inför vårterminen förändrades även ledningsorganisationen för Töllsjöskolan och anpassad grundskola. Rektorsansvaret för Töllsjöskolan övertogs av rektor för anpassad grundskola, tillika chef för centrala elevhälsan. Samtidigt fick biträdande rektor inom anpassad grundskola ett utökat ansvar för den dagliga ledningen.

Under våren genomförde Skolinspektionen en tematisk kvalitetsgranskning av Bollebygds skolan 7–9 med fokus på skolans arbete för ett positivt skolklimat. Granskningen visade styrkor i form av ett varmt och stödjande vuxenledarskap samt närvarande och lyhörd personal. Skolinspektionen identifierade samtidigt utvecklingsområden avseende elevernas delaktighet samt behov av ökad samsyn och gemensam kompetens bland personalen. Skolan arbetar vidare med de identifierade utvecklingsområdena och ska redovisa vidtagna åtgärder till Skolinspektionen under hösten 2026.

3 Utredningsuppdrag

3.1 Utbildningsnämnden ges i uppdrag att utreda hur vi bäst och effektivast kan bedriva kulturskola. I samverkan med Härryda, Borås eller i egen regi.

Utbildningsförvaltningen gjorde en utredning och föreslog fyra olika vägar för Bollebygds kulturskola. I utredningen fanns det också förslag på åtgärder för ett ökat deltagande. Utbildningsförvaltningens förslag på ”ny” kulturskola i Bollebygds kommun innebär att avtalet med Härryda kommuns kulturskola sägs upp samt att nytt avtal tecknas med Borås stads kulturskola. Det finns både för- och nackdelar med detta förslag. Enligt utbildningsförvaltningens bedömning överväger fördelarna nackdelarna.

Utbildningsnämnden har behandlat ärendet och beslutat att anta förslag på ny kulturskola i Bollebygds kommun. Dock är det kommunfullmäktige som fattar slutligt beslut.

3.2 Utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram åtgärder för att säkerställa fortsatt verksamhet i våra kommunala grundskolor (ex. Uppagningsområde, elevunderlag).

Mot bakgrund av uppdraget behöver utbildningsförvaltningen genomföra en samlad översyn av kommunens grundskoleorganisation. Översynen behöver omfatta såväl skolornas framtida elevunderlag och upptagningsområden som hur verksamheten leds och organiseras.

Kommunens grundskolor skiljer sig väsentligt åt vad gäller elevantal, geografiska förutsättningar och organisation. Samtidigt står kommunen inför förändringar i elevunderlag, ekonomiska förutsättningar, kompetensförsörjning och framtida lokalbehov.

Utgångspunkten för utredningen är att finna en organisation som ger långsiktigt hållbara förutsättningar för kommunens samtliga skolor och som samtidigt bidrar till:

- hög kvalitet i undervisningen,
 - likvärdiga förutsättningar för eleverna,
 - ett nära och tydligt pedagogiskt ledarskap,
 - effektiv användning av kommunens resurser,
 - minskad organisatorisk sårbarhet,
 - god kompetensförsörjning,
 - hållbara elevgrupper och tjänsteorganisationer,
 - samt möjlighet att även framöver bedriva skolverksamhet på flera orter i kommunen.
- Utredningen ska därför inte enbart behandla var undervisning bedrivs, utan också hur skolorna organiseras och leds.

Redan i detta tidiga skede går det att konstatera att kommunens skolor har mycket olika organisatoriska förutsättningar.

Med cirka 80 respektive 115 elever har Töllsjöskolan och Örelundsskolan andra förutsättningar än Bollebygdskolans större enheter. Det innebär inte i sig att de mindre skolorna är mindre ändamålsenliga, men det innebär att organisationen behöver utformas så att små elevunderlag inte automatiskt medför små och sårbara organisationer för ledning, elevhälsa, administration och kompetensförsörjning.

En viktig utgångspunkt för fortsatt arbete bör därför vara att skilja mellan:

- skolans geografiska placering,
- skolenhetens organisation och
- rektorsområdets/ledningsorganisationens utformning.

Dessa behöver inte vara samma sak.

Det är exempelvis möjligt att ha kvar undervisning på flera orter samtidigt som ledning, personalplanering, elevhälsa eller pedagogiskt utvecklingsarbete organiseras i större sammanhang.

Detta perspektiv kan vara centralt för att uppfylla Kommunfullmäktiges uppdrag att säkerställa fortsatt verksamhet i kommunens grundskolor.

Den fortsatta utredningen föreslås samlas kring följande huvudfråga:

Hur ska Bollebygds kommun organisera och leda grundskolan så att kommunen även långsiktigt kan erbjuda en likvärdig utbildning av hög kvalitet, med hållbar ekonomi och en skolstruktur som tar hänsyn till kommunens geografiska förutsättningar och framtida elevunderlag?

Utbildningsförvaltningen behöver, bl.a. med tanke på alla de reformer som ska genomföras, utökad tid till utredningsarbetet och ser i dagsläget ingen möjlighet att presentera en fördjupad rapport innevarande år.

3.3 Utbildningsnämnden får i uppdrag att utvärdera och återsrapportera budgetsatsningarna på färre barn per pedagog samt på barn/elever i behov av extra stöd.

Under året har insatser genomförts i linje med budgetsatsningarna på färre barn per pedagog samt stöd till barn och elever i behov av extra stöd. Inom förskolan har barngruppernas storlek minskats med i genomsnitt ett barn per grupp samtidigt som antalet pedagoger har bibehållits. Därutöver har resurser riktats till verksamheterna för att stärka stödet till barn och elever med behov av extra insatser. En fördjupad utvärdering av satsningarnas genomförande och effekter kommer att redovisas i utbildningsnämndens årsrapport för 2026.

3.4 Samtliga nämnder ges i uppdrag att analysera kostnadsnivån i sina verksamheter utifrån nettokostnadsavvikelsen och ta fram och genomföra åtgärder så att verksamheter med högre kostnader närmar sig genomsnittet i riket

Nettokostnadsavvikelsen visar att kommunens kostnadsnivå skiljer sig tydligt mellan verksamheterna. Grundskolan har fortsatt den största positiva avvikelsen, vilket innebär att kostnaderna är högre än vad som kan förväntas utifrån kommunens strukturella förutsättningar. Avvikelsen har dock minskat från cirka 11,4 mnkr 2024 till cirka 6,6 mnkr 2025. Även fritidshemmet redovisar en positiv avvikelse, cirka 1,4 mnkr 2025.

Förskolans avvikelse har varierat över tid och uppgår 2025 till cirka 1,7 mnkr, efter en negativ avvikelse 2023–2024. Gymnasieskolan har däremot under hela perioden en negativ nettokostnadsavvikelse och kostnadsnivån ligger således under den statistiskt förväntade nivån.

Fortsatt fokus behöver därför främst riktas mot grundskolans kostnadsnivå. Pågående arbete med skolorganisation, anpassning till förändrat elevunderlag samt effektivt resursutnyttjande är centrala delar för att långsiktigt minska avvikelsen, samtidigt som kvalitet och likvärdighet ska upprätthållas.

3.5 Samtliga nämnder genomför en kartläggning av, för respektive verksamhet prioriterade hållbarhetsområden och formulerar aktiviteter och mål till sina verksamhetsplaner. Kartläggning aktualiseras varje mandatperiod

Kartläggning av prioriterade hållbarhetsområden har genomförts för utbildningsnämndens verksamheter. Kartläggningen visar att hållbarhetsarbetet redan är integrerat i flera delar av verksamheten, framför allt inom social hållbarhet genom likvärdig utbildning, trygghet, hälsa, barns rättigheter, arbetsmiljö och kompetensförsörjning. Även ekonomisk och ekologisk hållbarhet berörs genom resurseffektivitet, lokaler, inköp, återbruk, transporter och avfall.

Kartläggningen visar samtidigt behov av att tydligare samla, strukturera och följa upp hållbarhetsarbetet inom ordinarie styrning. Inför verksamhetsplan 2027 föreslås därför aktiviteter inom bland annat systematisk hållbarhetsuppföljning, barnkonsekvensanalys och delaktighet, hållbar konsumtion och återbruk samt hållbarhetsperspektiv i större lokal- och investeringsprojekt.

4 Prestationer och nyckeltal

4.1 Nyckeltal/prestationer

Prestationer för Utbildningsnämnden 2026	Utfall snitt 2026	Budget 2026	Skillnad budget	Utfall 2025	Skillnad mellan åren
Barn i förskola	491	515	-24	521	-30
- varav köpt verksamhet	35	38	-3	32	3
- såld verksamhet	3	1	2	5	-2
Elever i fritidshem	483	520,5	-37,5	471	12
- varav köpt verksamhet	103	103	0	102	1
- såld verksamhet	8	7	1	8	0
Elever i förskoleklass	123	123	0	121	2
- varav köpt verksamhet	27	26	1	23	4
- såld verksamhet	2	1	1	2	0
Elever i grundskola år 1-9*	1 136	1 158	-22	1 165	-29
- varav köpt verksamhet	174	184	-10	188	-14
- såld verksamhet	17	20,5	-3,5	19	-2
Elever i anpassad grundskola	12,8	22	-9,2	17	-4,2
-varav omvänt integrerade anpassad grund	0,4	0	0,4	0,5	-0,1
Under utredning (volymbuffert)	3,5	3,5	0	2	1,5
- varav köpt verksamhet	1	1	0	2	-1
- såld verksamhet	0,7	0	0,7	0	0,7
Elever i fritidshem anpassad grundskola	5,6	3,5	2,1	6,1	-0,5
Under utredning (volymbuffert)	2	2	0		0
- varav köpt verksamhet	0	0	0	1,5	-1,5
- såld verksamhet	0,5	0	0,5	0	0,5
Elever i gymnasium	378	401	-23	367	11
- varav i egen regi	13	12	1	13	0
- såld verksamhet	0	0	0	0	0
Elever i anpassad gymnasieskola	7	7	0	4,8	2,2

I tabellen ovan redovisas i tur och ordning prognostiserade prestationer i snitt för helåret, budgeterat för helåret och mellanskillnaden mellan. Utfallet 2025 och skillnaden i utfall mellan åren.

Tabellen visar minskade volymer för förskola, fritidshem och grundskola vilket har krävt och kommer att kräva snabba anpassningar inom verksamheterna för att följa budget. Det är också rimligt att verksamheterna prognostiserar överskott med mindre elevvolymen än budgeterat.

Även om antalet elever i gymnasiet är lägre än budgeterat prognostiserar verksamheten ett stort underskott.

5 Ekonomi

5.1 Budget och budgetändringar

Budget	Beslut 2026	Tekniska justeringar	Nya löner	Aktuell budget
Utbildningsnämnden	-349,9		-4,9	-354,7

Budgetförändringar

Budget för löneökningar har tillkommit under året utöver beslutad ram.

5.2 Resultat och prognos, övergripande

	Jan-aug 2026			Jan-aug 2025	Helår 2026			Helår 2025
	Utfall	Budg.	Avvik.	Utfall	Prog utfall	Budg.	Prog avvik.	Utfall
Försäljningsintäkter	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,2	0,0	0,2
Taxor och avgifter	6,7	6,0	0,7	6,8	9,8	9,0	0,8	10,1
Hyror och arrenden	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2
Bidrag, kostnadsers	15,1	13,0	2,1	12,8	22,7	19,6	3,1	21,3
Försäljn verksamhet	2,2	1,9	0,3	2,7	3,3	2,9	0,5	4,2
Summa intäkter	24,2	21,1	3,1	22,6	36,1	31,7	4,4	36,0
Lämnade bidrag	-2,7	-1,9	-0,8	-2,2	-3,1	-2,8	-0,2	-3,0
Köp av huvudverks	-59,9	-58,4	-1,5	-53,8	-89,8	-87,7	-2,2	-83,5
Personalkostnader	-120,8	-124,7	4,0	-119,1	-197,8	-199,6	1,8	-188,8
Lokalkostnader	-34,6	-34,6	0,0	-33,8	-52,2	-52,0	-0,2	-51,0
Materialkostnader	-2,5	-2,9	0,3	-2,2	-3,4	-4,3	0,9	-5,4
Övriga kostnader	-25,2	-26,5	1,3	-24,6	-41,9	-39,8	-2,1	-39,0
Finansiella kostnader	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,2
Summa kostnader	-246,0	-249,1	3,1	-235,7	-388,5	-386,4	-2,1	-370,9
Nettokostnad	-221,7	-228,0	6,3	-213,1	-352,4	-354,7	2,3	-334,8

Jämförelsen görs mellan faktiskt utfall i år till och med augusti och samma period föregående år.

Helårsprognosen utgör 0,6 procent av budgetramen.

Nettokostnadsutvecklingen för perioden jämfört med föregående år är en ökning på 4,0 procent.

Intäkterna har ökat med 7,3 procent, främst på grund av ökade statsbidrag såsom Stärkt

kunskapsutveckling och Personalförstärkning. Det har också tillkommit bidrag eller att bidrag utbetalats tidigare i år än föregående år såsom Skolsociala team och Tillsammans för en inkluderande skolgång. Såld verksamhet har minskat med 18,4 procent eller 5,0 mnkr, där såld grundskola minskat mest.

Ökningen i kostnader för bidragsutbetalningar på 25,0 procent för perioden beror främst på att fler bidrag blivit utbetalda tidigare i år än förra året. Verksamheten gör även för i år underskott för aktivitetsbidrag.

Ökningen i kostnader för köpt verksamhet är 11,4 procent eller 6,2 mnkr för perioden, där gymnasiet och anpassade gymnasiet står för 3,3 mnkr, förskolan 1,4 mnkr och grundskolan 1,6 mkr.

Personalkostnaderna har för perioden ökat med 1,5 procent. Även om personalomkostnadspålägget har minskat jämfört med föregående år och kostnader för löneökning har tillkommit så är en ökning på 1,5 procent relativt låg. Verksamheten arbetar med att anpassa sig till det minskade elevunderlaget. Sjuklöner har minskat något.

Lokalkostnader har ökat med 2,3% främst genom ökad internhyresmall.

Materialkostnader har ökat med 16,8% och ökningen finns på förskola och grundskola. Största ökningen återfinns på posterna arbetskläder och böcker. Man har avsatt medel för inköp av arbetskläder till förskolan. Ökningen på bokinköp på grundskolan beror dels på att skolbiblioteken styrs om till den verksamheten från bibliotek, samt att kommunen kommer att få två statsbidrag riktade mot skönlitteratur samt läroböcker och de inköpen har påbörjats tidigare än föregående år.

Övriga kostnader har ökat med 2,6 procent där en stor del av ökningen kommer från inköp av övriga främmande tjänster. Elevhälsan har köpt in skolskötersketjänster vid personals frånvaro.

Finansiella kostnader (bl.a. ränta på avskrivningar) har ökat något.

5.3 Resultat och prognos, per verksamhet

	Jan-aug 2026			Jan-aug 2025	Helår 2026			Helår 2025
	Utfall	Budg.	Avvik.	Utfall	Prog utfall	Budg.	Prog avvik.	Utfall
Nämnd	-0,6	-0,6	0,0	-0,5	-0,9	-0,9	0,0	-0,8
Kultur & Fritid	-8,4	-8,0	-0,4	-8,6	-12,6	-12,2	-0,4	-13,1
Förskola	-50,7	-52,9	2,2	-47,6	-79,2	-81,4	2,2	-75,3
Fritidshem	-15,1	-15,1	0,1	-13,9	-23,4	-23,4	0,0	-21,9
Grundskola	-98,6	-101,5	2,9	-97,2	-159,1	-161,1	2,0	-152,5

Anpassad grundskola	-8,2	-9,0	0,8	-9,5	-13,5	-14,0	0,5	-14,2
Gymnasie	-35,1	-34,8	-0,3	-32,6	-54,4	-52,6	-1,8	-50,7
Anpassat gymnasie	-3,0	-3,8	0,9	-1,2	-5,9	-5,7	-0,2	-3,3
Vuxenutbildning	-1,6	-1,7	0,1	-1,5	-2,6	-2,6	0,0	-2,4
Gemensamt	-0,5	-0,5	0,0	-0,4	-0,8	-0,8	0,0	-0,7
Totalt	-221,7	-228,0	6,3	-213,1	-352,4	-354,7	2,3	-334,8

Tabellen ovan visar i tur och ordning: nettokostnaderna för perioden, budget för perioden, avvikelserna emellan samt nettokostnaden för perioden föregående år. Prognostiserade nettokostnader för helåret, budgeten för helåret samt det prognostiserade helårsresultatet. Sista kolumnen visar den totala nettokostnaden föregående år.

Nämnd

Nämnden visar ett prognostiserat nollresultat. Prognosen är något försämrad sedan april.

Föreningsstöd/kultur

Fritid och kultur prognostiserar ett underskott på 0,4 mnkr och har försämrats något sedan april. Underskottet utgörs i sin helhet av ökade utbetalningar aktivitetsbidrag på grund av ökat antal aktiviteter hos föreningarna.

Förskola

Verksamheten förskolan prognostiserar ett överskott på 2,2 mnkr för helåret, vilket är en större förbättring sedan april. Ökningen i överskott kommer från lägre personalkostnader genom avveckling av Ekdalen. I prognosen är hänsyn tagen till att enheter behöver göra större inköp på hösten som inte ingår i investeringsplanen.

Man gör ett överskott på köpta och sålda platser på 0,5 mnkr enligt prognos.

Fritidshem

Verksamheten fritidshem prognostiserar nollresultat. Prognosen är oförändrad sedan april. Man gör ett underskott på köpta och sålda platser på 0,4 mnkr enligt prognos.

Grundskola F-9

Verksamheten grundskola prognostiserar ett överskott på 2,0 mnkr. Överskottet har ökat stort sedan april. Främst beror överskottet på tillkommande eller ökade statsbidrag och minskade personalkostnader. Sedan aprilprognosen har en rektorstjänst avvecklats vilket bidragit till minskade personalkostnader centralt. Samtliga enheter uppvisar förbättrad prognos jämfört med april.

Man gör ett mindre underskott på köpta och sålda platser på 0,2 mnkr enligt prognos.

Anpassad grundskola

Verksamheten anpassad grundskola prognostiserar ett överskott på 0,5 mnkr och överskottet har minskat något sedan april. Man har något högre personalkostnader än tidigare prognostiserat. Köpt verksamhet följer budget.

Gymnasieskola

Verksamheten gymnasieskola prognostiserar ett stort underskott på 1,8 mnkr. Prognosen har försämrats sedan april. Fler elever börjar gymnasiet på höstterminen än de som avslutade gymnasiet i våras. I aprilprognosen flaggades för ett ökat antal elever på IM. Statistiken för augusti visar dock ingen större ökning på IM vilket gör att ett större antal elever, än som antagits i april, har behövts räknas till köpta platser nu till delåret.

Om prognosen förbättras eller försämras ytterligare vet verksamheten först 15:e september, då det är klarlagt vilka utbildningar de som börjat gymnasiet denna termin har valt, jämfört med kostnaden för de programval för de som gick ur gymnasiet i våras.

IM följer sin budget.

Anpassat gymnasium

Anpassat gymnasium prognostiserar ett mindre underskott på 0,2 mnkr till följd av högre priser på utbildningar än budgeterat.

Vuxenutbildning

Verksamheten vuxenutbildning prognostiserar ett nollresultat och är oförändrat sedan april. Man har inte flaggat för några större ökning i ansökningar jämfört med våren.

Gemensamt

Verksamheten prognostiserar ett nollresultat för helåret och är oförändrat sedan april. Här ligger delar av de centrala löner som arbetar mot nämnd.

5.4 Prognoserna under året, samt eventuella åtgärder

	februari	april	augusti
Prognos för helårsresultatet	0,1	1,0	2,3

Prognostiserade överskottet har ökat något sedan april. Störst förändrat överskott står grundskolan för och förändringen där har främst skett på bidrag- och personalkostnadssidan. Även förskolan har ett större ökat överskott till följd av lägre personalkostnader och lägre kostnader efter avveckling av Ekdalen.

Alla enheter har fortsatt inte nått hela vägen fram till budgetföljsamhet men underskotten sjunker.

Utbildningsförvaltningen arbetar kontinuerligt med ekonomin, årets prognostiserade överskott till trots, på grund av de minskade barnkullarna. Elev och barnvolymerna inom förskola, fritidshem och grundskola minskar ytterligare inför nästa år och då tillika budgettilldelningen. Verksamheterna behöver därför ligga i fas i tid till de minskade volymramarna.

Prognoserna för de mer personalintensiva verksamheterna har lagts med viss restriktivitet, då det finns erfarenhet av större svängningar. Prognosen för dessa verksamheter kan med andra ord komma att förbättras.

Det större underskottet för köpt gymnasium har förvaltningen svårt att påverka.

5.5 Investeringar

Projektbudget	Utfall Ack period	Prognos helår apr	Prognos helår aug	Budget 2026	Prognos Avvikelse budget
Reinvestering Utbildningsnämnd	-279	-1 300	-1 300	-1 300	0

Förvaltningen har en väl utarbetad reinvesteringsplan och prognosen är att alla investeringar ska göras.

Reinvesteringsplanen innefattar bland annat ombyggnation av expeditionen på högstadiet samt insynsskydd för värme och sol på förskolorna.

6 Medarbetare

6.1 Personalstatistik

	Perioden innevarande år			Perioden föregående år		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Antal tillsvidareanställda	230	47	277	246	49	295
Andel tillsvidareanställda (%)	83,03 %	16,97 %	100,0 %	83,39 %	16,61 %	100,00 %
Antal visstidsanställda	18	6	24	14	4	18
Andel visstidsanställda (%)	75,00 %	25,00 %	100,0 %	77,78 %	22,22 %	100,00 %
Antal timavlönade (timmar)	15 217,12	3 858,81	19 075,99	11 279,61	3 579,42	14 859,03
Övertid/fyllnad/mertid (tim)	314,57	48,42	362,99	219,67	71,18	290,85
Andel tillsvidare m. heltid (%)	96,52 %	100,00 %	97,11 %	94,31 %	95,92 %	94,58 %
Sjukfrånvaro (%)	5,60 %	2,64 %	5,08 %	6,69 %	4,23 %	6,27 %
Sjukfrånvaro mer än 60 dagar (%)	32,19 %	0,77 %	29,34 %	30,78 %	27,22 %	30,38 %
Sjukfrånvaro under 29 år (%)	3,91 %	4,58 %	4,13 %	7,65 %	3,74 %	6,54 %
Sjukfrånvaro 30-49 år (%)	4,57 %	2,51 %	4,22 %	7,06 %	5,45 %	6,78 %
Sjukfrånvaro över 50 år (%)	7,39 %	2,14 %	6,58 %	5,96 %	2,00 %	5,37 %

Personal – övergripande analys

Personalnyckeltalen visar sammantaget en positiv utveckling vad gäller sjukfrånvaro och heltidsarbete. Den totala sjukfrånvaron inom utbildningsförvaltningen uppgår under januari–augusti 2026 till 5,08 procent, jämfört med 6,27 procent januari–juni 2025. Minskningen är särskilt tydlig inom förskolan, där sjukfrånvaron har minskat från 9,46 till 6,29 procent. Även andelen långtidssjukfrånvaro inom förskolan har minskat påtagligt, från 29,35 till 15,10 procent. Inom skolan är den totala sjukfrånvaron fortsatt relativt låg, 4,70 procent, men andelen av sjukfrånvaron som utgörs av frånvaro över 60 dagar har ökat och uppgår till 42,49 procent.

Andelen tillsvidareanställda som arbetar heltid har samtidigt ökat och uppgår till 97,11 procent för förvaltningen som helhet. Utvecklingen är särskilt tydlig inom skolan, där andelen ökat från 94,05 till 97,58 procent. Antalet tillsvidareanställda är något lägre än vid jämförelseperioden, framför allt inom förskolan, samtidigt som antalet visstidsanställda är högre.

Användningen av timavlönad personal samt övertid, fyllnadstid och mertid är högre än i

jämförelsematerialet. Detta behöver följas fortsatt, inte minst inom förskolan och skolan, utifrån såväl arbetsmiljö som bemanning och ekonomiska konsekvenser. Jämförelsen ska dock göras med viss försiktighet eftersom uppgifterna för 2026 omfattar januari–augusti, medan jämförelseperioden 2025 omfattar januari–juni. Ackumulerade mått såsom arbetade timmar och övertid är därför inte direkt jämförbara mellan perioderna.

Sammantaget bedöms utvecklingen vara positiv, framför allt genom den minskade sjukfrånvaron och den höga andelen heltidsanställda. Fortsatt uppmärksamhet behöver riktas mot långtidssjukfrånvaron inom skolan samt utvecklingen av visstidsanställningar, timavlönade och övertid för att säkerställa en långsiktigt hållbar bemanning och arbetsmiljö.

7 Internkontroll

7.1 Nämndens internkontrollplan

Nämnderna ska årligen som en del i verksamhetsplanen för kommande år fastställa en internkontrollplan.

Utifrån nedanstående områden har nämnden gjort en risk- och sårbarhetsanalys och 2026 valt att lägga särskilt fokus på område 3 & 4.



1. Styrning, ledning och ansvar –

Tydlig styrkedja och uppföljning



2. Ekonomisk hushållning –

Resurser används effektivt och rättvist



3. Kvalitet i undervisning –

Höga och jämna resultat



4. Arbetsmiljö och ledarskap –

Hållbart ledarskap och kompetensförsörjning



5. Trygghet och likabehandling –

Trygg och stödjande miljö för alla



6. Digitalisering och beredskap –

Säker, stabil och ändamålsenlig IT-miljö

Arbetsmiljö, kompetens och ledarskap

Syfte: Säkerställa hållbara arbetsvillkor, en god arbetsmiljö samt långsiktigt trygg kompetensförsörjning.

Övergripande mål (risk)

- Minskad sjukfrånvaro och stärkt friskfaktorsarbete
- Attraktiva arbetsplatser med hög andel behörig personal
- Hållbart ledarskap med rimlig arbetsbelastning och god närvaro

Nämndsrapportering	Hur?	När?
Sjukfrånvaro total, kort- och långtid	Underlag från skyddskommitté	Nämndsmöte i mars (helår), juni (jan-mars), oktober (jan-juli), december (jan-sep)
Antal tillbud och arbetsskador	” ”	” ”
Andel behörig personal	SCB-statistik (15/10)	Nämndsmöte i november

Nämndsrapportering	Hur?	När?
Personalomsättning	Verksamhetsberättelse	Nämndsmöte i mars
Resultat från medarbetarenkäter	Resultat medarbetarundersökning	Nämndsmöte i april

Kvalitet i undervisning och resultat

Syfte: Säkerställa god undervisningskvalitet, höga och likvärdiga resultat samt ett SKA-arbete som leder till förbättringar.

Övergripande mål (risk)

- Förbättrade och jämna elevresultat
- Systematiskt kvalitetsarbete med tydlig återkoppling och förbättringscykler
- Likvärdig utbildning mellan enheter

Nämndsrapportering	Hur?	När?
Meritvärde och kunskapsresultat per skola och över tid	Underlag från Schoolsoft	Nämndmöte i september
Andel elever som når kunskapskraven	” ”	” ”
Resultat från nationella prov (inkl. avvikelse mot betyg)	Skolverkets underlag	Nämndsmöte maj
Närvaro/frånvaro	”Rätten till skola”	Nämndmöte mars (ht) och oktober (vt)
Trygghetsenkät	Skolinspektionen (v.a år åk 5, 8)samt eget underlag	Nämndsmöte i maj

Uppföljning

- Delårsrapport HT 2026
- Årsrapport VT 2027
- Kvalitetsdialoger
- Medarbetarsamtal enligt Röda tråden
- Uppföljning av utvecklingsområden i förvaltningens årshjul
- Nämndens årshjul

Denna utvecklingsplan utgör styrning för utbildningsförvaltningens arbete och utgångspunkt för enheternas planering inför läsåret 2026-2027. Enheternas planer och sammanställning av dessa finns tillgängliga på utbildningsförvaltningen.

7.2 Övriga delar i internkontrollen

Kontrollpunkter för dataskyddsarbetet

Utbildningsförvaltningen bedriver ett systematiskt och strukturerat arbete för att säkerställa informationssäkerhet och ett ändamålsenligt dataskydd i enlighet med gällande lagstiftning, däribland dataskyddsförordningen (GDPR) och patientdatalagen (PDL).

Som central digital plattform för lärande och samarbete används Google Workspace.

Plattformen möjliggör en tydlig behörighetsstyrning där rätt information görs tillgänglig för rätt användare vid rätt tillfälle. Genom etablerade rutiner för användarhantering, åtkomst och dokumentdelning skapas en trygg och kontrollerad digital miljö för både elever och medarbetare. Digital dokumenthantering i Google Drive bidrar till ökad kontroll över informationsflöden och minskar riskerna jämfört med analoga eller ostrukturerade digitala arbetssätt.

Juridisk efterlevnad och informationssäkerhet säkerställs genom att IT-koordinator och IKT-pedagoger ansvarar för att de system som används inom ramen för Google Workspace uppfyller högt ställda krav avseende dataskydd, informationssäkerhet och upphandling. Tekniska lösningar används även för att begränsa distraktioner och motverka missbruk, exempelvis genom styrning och låsning av applikationer, i syfte att främja en god studiemiljö och skydda elevernas integritet.

En viktig del av arbetet är utbildning i digitalt ansvar. Eleverna ges kunskap om personlig integritet, dataskydd, källkritik och säker användning av digitala verktyg och molntjänster. Målsättningen är att alla elever ska lämna grundskolan med en väl utvecklad digital kompetens som gör dem rustade att på ett tryggt och medvetet sätt verka i ett informationstätt samhälle.

Utbildningsförvaltningen har även fastställda rutiner för att säkerställa att verksamhetssystem endast innehåller personuppgifter som är nödvändiga för verksamhetens ändamål.

Systemförvaltare ansvarar för att rutinerna följs och att uppgifter som inte längre fyller någon funktion tas bort. Det är inte tillåtet att lagra personuppgifter för framtida, ospecificerade behov.

Inom elevhälsans journalsystem Prorenata genomförs regelbundna loggkontroller i enlighet med GDPR och patientdatalagen. Utbildningsnämnden, som personuppgiftsansvarig och vårdgivare, har ansvar för behörighetsstyrning, loggning och efterlevnad av inre sekretess. Loggkontroller genomförs systematiskt en gång per månad av systemförvaltare och medicinskt ledningsansvarig (MLA) för att säkerställa att endast behörig personal har tillgång till journaler och elevakter samt att ingen otillbörlig åtkomst sker. Som en del av detta arbete granskas även registrerade vårdnadshavare i systemet för att säkerställa att information lämnas till rätt person. Sammantaget bedöms utbildningsförvaltningens arbete med informationssäkerhet och dataskydd vara ändamålsenligt, rättssäkert och i linje med lagstiftningens krav.

Verksamhetens systematiska brandskyddsarbete

Samtliga skolor och förskolor bedriver ett systematiskt brandskyddsarbete i enlighet med gällande föreskrifter. Under året har verksamheterna genomfört planerade utrymningsövningar samt kontroller av rutiner och ansvar, i samverkan med fastighetsförvaltningen. Uppföljning av SBA har genomförts inom ramen för ordinarie uppföljningsprocesser och sammanställs i samband med årsrapporten till nämnden. Eventuella brister eller utvecklingsområden som identifierats hanteras genom åtgärder i dialog mellan verksamhet och fastighetsförvaltning, med syfte att säkerställa en trygg och säker miljö för barn, elever och personal.

6. Omsorg under tid då förskola inte erbjuds –
ställningstagande till fortsatt utredning
UN2026/149

**Tjänsteskrivelse**

2026-09-14

Johan Berntsson | Förvaltningschef

Dnr 191158

0734-64 72 14 |

johan.berntsson@bollebygd.se

Utbildningsnämnden

Omsorg under tid då förskola inte erbjuds – ställningstagande till fortsatt utredning

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar att ge utbildningsförvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att erbjuda omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

Utredningen ska omfatta en kartläggning av det samlade behovet i kommunen, möjliga organisatoriska former, förslag till kriterier, barnkonsekvensanalys, arbetsmiljö- och bemanningsfrågor samt ekonomiska konsekvenser.

Utredningen återrapporeras till utbildningsnämnden 24 mars 2027 för ställningstagande.

Ärendet

Utbildningsförvaltningen har mottagit en skrivelse från en vårdnadshavare med barn i förskoleålder. Vårdnadshavaren är ensamstående och har återkommande arbetstider som ligger utanför kommunens nuvarande öppettider för förskola, vilka är klockan 06.00–18.00. Det aktuella behovet avser möjlighet till lämning omkring klockan 05.20 vissa dagar samt hämtning efter klockan 18.00 vissa dagar. Arbetsintyg har lämnats som stöd för uppgifterna.

Vårdnadshavaren har tidigare informerats om kommunens nuvarande organisation och om att barnens vistelsetider kan anpassas efter arbetsschema inom ramen för

ordinarie öppettider. Den inkomna skrivelsen aktualiserar samtidigt en mer principiell fråga om kommunens förhållningssätt till omsorg för barn vars vårdnadshavare arbetar på tider då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

Enligt 8 kap. 5 § skollagen ska barn från ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller barnets eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Av 8 kap. 3 § skollagen framgår samtidigt att förskola inte behöver erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds regleras i 25 kap. 5 § skollagen. Där anges att kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under sådan tid i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete och familjens situation i övrigt. Sådan verksamhet är inte förskola i skollagens mening utan utgör annan pedagogisk verksamhet.

Bestämmelsen innebär inte en individuell och ovillkorlig rätt till omsorg på obekväm arbetstid. Kommunen är därmed inte skyldig att hålla en viss förskola öppen vid de tider som en enskild vårdnadshavare efterfrågar. Formuleringen "ska sträva efter" innebär dock att kommunen behöver förhålla sig aktivt till de behov som finns och överväga hur sådana behov kan mötas.

Bollebygds kommun har idag ingen särskilt organiserad verksamhet för omsorg utanför klockan 06.00–18.00. Bemanning, schemaläggning, lokalanvändning och ekonomiska resurser är planerade utifrån denna ram. Ett erbjudande före klockan 06.00 eller efter klockan 18.00 skulle därför inte enbart vara en individuell schemaanpassning utan innebära ett ställningstagande till en ny eller utvidgad kommunal service.



Ekonomiska förutsättningar

Ett införande av omsorg på obekväma arbetstider bedöms medföra merkostnader, framför allt för personal. Kostnaden påverkas i hög grad av hur många barn som har ett återkommande behov och vid vilka tider omsorgen behöver erbjudas.

För en mindre kommun är barnunderlaget sannolikt begränsat och varierande. Verksamheten måste samtidigt ha en bemanning som är förenlig med barnens trygghet, säkerhet, arbetsmiljöregler och en robust organisation även vid sjukfrånvaro. Vid ett litet antal barn kan kostnaden per barn och omsorgstimme därför bli hög. Ett eventuellt införande behöver även beakta kostnader för obekväma arbetstid, schemaläggning, lokaler, administration och eventuella säkerhetsåtgärder.

Det finns i nuläget inte ett tillräckligt underlag för att beräkna den samlade kostnaden. En ekonomisk konsekvensanalys behöver därför ingå i en eventuell fortsatt utredning tillsammans med en kartläggning av det faktiska behovet i kommunen.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att den inkomna skrivelsen beskriver ett konkret och förståeligt behov och att kommunen, utifrån 25 kap. 5 § skollagen, har anledning att beakta frågan. Samtidigt innebär lagstiftningen inte att varje individuellt önskemål ska medföra att en förskolas ordinarie öppettider förändras.

Frågan behöver bedömas ur ett kommunövergripande perspektiv. Förvaltningen behöver bland annat kunna bedöma hur stort och återkommande behovet är, hur en verksamhet kan organiseras på ett tryggt och ändamålsenligt sätt och vilka ekonomiska konsekvenser olika alternativ skulle få.

Förutsättningarna i en mindre kommun innebär särskilda utmaningar. Ett begränsat barnunderlag kan göra det svårt att skapa en kostnadseffektiv och samtidigt robust verksamhet. Ett öppethållande från tidig morgon till sen kväll kan inte lösas genom

att befintlig personal enbart förlänger sina arbetsdagar, utan kräver förändrad schemaläggning och sannolikt utökad bemanning. Arbetstidsregler, dygnsvila, ensamarbete och säkerhet behöver därför analyseras.

Det är inte heller självklart att eventuell omsorg bör organiseras genom förlängda öppettider på samtliga förskolor. En möjlig modell skulle kunna vara en centralt placerad verksamhet eller annan särskild lösning för omsorg på obekvämtid. En sådan modell aktualiserar i sin tur frågor om resvägar, lämning och hämtning, kontinuitet för barnen och eventuella förflyttningar mellan verksamheter.

Om kommunen inför omsorg på obekväma tider behöver även tydliga och likvärdiga kriterier tas fram. Dessa kan exempelvis avse vilka tider som omfattas, hur regelbundet behovet ska vara, krav på arbetsgivarintyg och arbetsschema, hur två vårdnadshavares möjligheter ska bedömas, krav på framförhållning samt var verksamheten ska erbjudas.

Förvaltningen bedömer därför att frågan inte bör hanteras som ett individuellt undantag från en enskild förskolas öppettider. Ett eventuellt införande innebär ett principiellt ställningstagande till kommunens ambitionsnivå och får organisatoriska och ekonomiska konsekvenser. Om nämnden önskar pröva frågan vidare bör förvaltningen ges ett särskilt uppdrag att ta fram ett samlat beslutsunderlag.

En sådan utredning bör omfatta:

- kartläggning av det samlade och återkommande behovet i kommunen,
- analys av möjliga organisatoriska former och geografisk placering,
- förslag till tydliga och likvärdiga kriterier för tillgång till omsorgen,
- barnkonsekvensanalys,
- arbetsmiljö- och bemanningsanalys,
- ekonomisk konsekvensanalys, inklusive eventuella statsbidrag eller andra intäkter, samt

- förslag till former och eventuell tidpunkt för införande.

Barnkonsekvensanalys

Barnets bästa ska vara en central utgångspunkt i en eventuell fortsatt utredning.

Omsorg på tidig morgon eller sen kväll kan ge vårdnadshavare bättre möjligheter att förena arbete och familjeliv och därmed bidra till stabilitet i barnets vardag. Samtidigt kan mycket tidiga lämningar eller sena hämtningar innebära långa vistelsetider och tid i verksamhet då få andra barn är närvarande.

Om omsorgen koncentreras till en särskild enhet kan barnet dessutom behöva vistas i olika verksamheter under samma dag. En fortsatt utredning behöver därför särskilt analysera trygghet, kontinuitet, rimliga vistelsetider och hur barnets behov kan tillgodoses i de organisatoriska modeller som övervägs.

Beslutsunderlag

- Omsorg under tid då förskola inte erbjuds – ställningstagande till fortsatt utredning, tjänsteskrivelse 2026-09-14
- Inkommen skrivelse från vårdnadshavare avseende behov av omsorg utanför förskolans ordinarie öppettider.
- Utbildningsförvaltningens utredning om omsorg under tid då förskola inte erbjuds, UN2026/149

Skickas till

Utbildningsförvaltningen

**Tjänsteskrivelse**

2026-09-14

BOLLEBYGDS KOMMUN

Utbildningsförvaltningen

Johan Berntsson

Förvaltningschef

Utredning – omsorg under tid då förskola inte erbjuds

Bakgrund

Utbildningsförvaltningen har mottagit en skrivelse från en vårdnadshavare med tre barn i förskoleålder. Vårdnadshavaren är ensamstående och har, utifrån sitt arbete, regelbundet arbetstider som ligger utanför kommunens nuvarande öppettider för förskola.

Kommunens förskolor organiseras idag utifrån ett öppethållande mellan klockan 06.00 och 18.00. Det aktuella behovet avser möjlighet att vissa dagar lämna barnen omkring klockan 05.20 samt vissa dagar hämta efter klockan 18.00. Av inlämnat arbetsintyg framgår att arbetstiderna varierar och att arbete före respektive efter förskolans ordinarie öppettider förekommer.

Vårdnadshavaren har tidigare informerats om kommunens nuvarande öppettider och om att förskolan inom ramen 06.00–18.00 har möjlighet att anpassa barnens vistelsetider efter vårdnadshavarens arbetsschema.

Den inkomna skrivelsen aktualiserar emellertid en mer principiell fråga om kommunens förhållningssätt till omsorg för barn vars vårdnadshavare arbetar på tider då ordinarie förskola inte erbjuds.

Gällande bestämmelser

Enligt 8 kap. 5 § skollagen ska barn från ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

Av 8 kap. 3 § skollagen framgår samtidigt att förskola inte behöver erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds regleras särskilt i 25 kap. 5 § skollagen. Där anges att kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under sådan tid i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete och familjens situation i övrigt.

Sådan verksamhet är inte förskola i skollagens mening utan hör till det som benämns annan pedagogisk verksamhet.

Bestämmelsen innebär inte en individuell och ovillkorlig rätt till omsorg på obekvämt arbetstid. Kommunen är alltså inte skyldig att tillhandahålla en viss omsorgsform eller hålla en viss förskola öppen vid de tider som en enskild vårdnadshavare efterfrågar. Samtidigt innebär uttrycket ”ska sträva efter” att kommunen behöver förhålla sig aktivt till de behov som finns och inte utan vidare kan avstå från att överväga möjligheterna att erbjuda sådan omsorg.

Nuvarande organisation

Bollebygds kommuns förskolor organiseras idag för öppethållande mellan klockan 06.00 och 18.00. Detta innebär ett möjligt öppethållande om tolv timmar per vardag.

Bemanning, schemaläggning, lokalanvändning och ekonomiska resurser är planerade utifrån denna ram. Kommunen har idag ingen särskilt organiserad verksamhet för omsorg under obekväma arbetstider.

Ett erbjudande om omsorg före klockan 06.00 eller efter klockan 18.00 skulle därför inte enbart innebära en individuell schemaanpassning inom befintlig verksamhet utan aktualiserar frågan om kommunen ska införa en ny eller utvidgad form av kommunal service.

Bedömning av det aktuella behovet

Den inkomna skrivelsen beskriver ett reellt och förståeligt behov. För en ensamstående vårdnadshavare kan möjligheten att kombinera förvärvsarbete med omsorgen om yngre barn vara särskilt begränsad när arbetstiderna infaller utanför förskolans öppettider.

Det finns därför skäl att ta behovet på allvar och se det som ett underlag i kommunens bedömning enligt 25 kap. 5 § skollagen.

Samtidigt innebär bestämmelsen inte att varje individuellt önskemål automatiskt ska medföra att en förskolas öppettider förändras. Kommunen behöver göra en samlad bedömning av efterfrågan, barnens behov, verksamhetens kvalitet, organisatoriska möjligheter och ekonomiska konsekvenser.

Det bör också skiljas mellan dels att förlänga en enskild förskolas ordinarie öppettider, dels att organisera en särskild lösning för omsorg under tider då förskola inte erbjuds. Det senare kan exempelvis innebära en centralt placerad verksamhet eller annan särskilt organiserad omsorg.

Förutsättningar i en mindre kommun

För en mindre kommun finns särskilda utmaningar när omsorg på obekväma arbetstider ska organiseras.

Begränsat och varierande barnunderlag

Behovet kan omfatta ett fåtal barn och dessutom variera kraftigt mellan olika dagar och veckor. Verksamheten behöver samtidigt kunna bemannas på ett tryggt och tillförlitligt sätt även när endast ett eller ett fåtal barn nyttjar omsorgen.

Det kan därför uppstå en mycket hög kostnad per barn och omsorgstimme.

Bemanning och arbetsmiljö

Ett öppethållande från exempelvis klockan 05.20 och till efter klockan 20.00 kan inte hanteras genom att befintlig personal enbart förlänger sina arbetsdagar. Det kräver förändrad schemaläggning och sannolikt utökad bemanning.

Arbetstidsregler, dygnsvila, ensamarbete, säkerhet och arbetsmiljö behöver beaktas. Kommunen behöver också säkerställa att verksamheten är tillräckligt robust vid sjukfrånvaro och annan personalfrånvaro.

Barnperspektivet

Barnens bästa behöver vara en central utgångspunkt vid utformningen av eventuell verksamhet.

Mycket tidiga lämningar eller sena hämtningar innebär långa dagar och kan innebära att barnet vistas i verksamhet under tider då få andra barn är närvarande. Om omsorgen dessutom koncentreras till en särskild enhet kan barnet behöva vistas i olika verksamheter under samma dag.

En eventuell lösning behöver därför utformas så att trygghet, kontinuitet och rimliga vistelsetider kan upprätthållas.

Geografiska förutsättningar

I en mindre kommun med flera förskolor är det knappast ekonomiskt eller organisatoriskt möjligt att erbjuda utökade öppettider vid samtliga enheter.

En mer realistisk lösning skulle sannolikt innebära att eventuell omsorg på obekvämtid koncentreras till en enhet. Detta innebär i sin tur frågor om resvägar, lämning och hämtning och eventuella förflyttningar mellan verksamheter.

Likvärdighet och kriterier

Om kommunen inför omsorg på obekväma tider behöver tydliga kriterier fastställas. Exempelvis behöver kommunen ta ställning till:

- vilka arbetstider som ska omfattas,
- hur omfattande och regelbundet behovet måste vara,
- vilka krav som ska ställas på arbetsgivarintyg och arbetsschema,
- hur situationen bedöms när det finns två vårdnadshavare,
- om vårdnadshavaren ska ha prövat andra rimliga möjligheter att ordna omsorgen,
- hur lång framförhållning som ska krävas,

- vid vilket barnantal verksamheten kan erbjudas och
- på vilken eller vilka platser verksamheten ska organiseras.

Gemensamma kriterier är viktiga både för rättssäkerheten och för att kommunen ska kunna behandla familjer med motsvarande behov på ett likvärdigt sätt.

Ekonomiska konsekvenser

En verksamhet med omsorg under obekväma arbetstider innebär sannolikt merkostnader, framför allt för personal.

Kostnaden påverkas i hög grad av verksamhetens omfattning. Vid ett litet antal barn blir personalkostnaden per barn hög eftersom verksamheten ändå måste ha en bemanning som är förenlig med säkerhet, arbetsmiljö och barnens behov.

Innan ett eventuellt införande behöver därför bland annat följande beräknas:

- uppskattat antal barn med återkommande behov,
- vilka tider behovet omfattar,
- bemanningsbehov,
- kostnader för obekväm arbetstid och eventuell utökad personalorganisation,
- lokalkostnader och eventuella säkerhetsåtgärder,
- administration och schemaplanering samt
- möjliga statsbidrag eller andra intäkter.

Samlad bedömning

Förvaltningens bedömning är att den aktuella skrivelsen synliggör ett behov som kommunen, utifrån 25 kap. 5 § skollagen, har anledning att beakta.

Skollagen innebär emellertid inte någon ovillkorlig rätt för den enskilde att få förskolans ordinarie öppettider utökade. Kommunens nuvarande organisation med öppethållande mellan klockan 06.00 och 18.00 kan därför kvarstå inom ramen för skollagens bestämmelser.

Samtidigt bör kommunen, när konkreta behov framkommer, överväga om och på vilket sätt omsorg under tid då förskola inte erbjuds skulle kunna organiseras.

Att införa sådan omsorg i Bollebygds kommun skulle innebära en utökad kommunal ambitionsnivå och medföra såväl ekonomiska som organisatoriska konsekvenser. Frågan bör därför inte hanteras som ett undantag från ordinarie öppettider vid en

enskild förskola, utan som en principiell fråga om vilken service kommunen ska erbjuda kommunens samtliga invånare med motsvarande behov.

Förslag till fortsatt hantering

Om utbildningsnämnden önskar pröva möjligheten att införa omsorg under tid då ordinarie förskola och fritidshem inte erbjuds bedömer förvaltningen att detta bör ske genom ett särskilt uppdrag.

Ett sådant uppdrag bör omfatta:

1. kartläggning av det samlade behovet i kommunen,
2. analys av möjliga organisatoriska former,
3. framtagande av förslag till kriterier för rätt till omsorgen,
4. barnkonsekvensanalys,
5. arbetsmiljö- och bemanningsanalys,
6. ekonomisk konsekvensanalys, samt
7. förslag till eventuell tidpunkt och former för införande.

Först efter en sådan utredning finns ett tillräckligt underlag för nämnden att ta ställning till om kommunen ska införa omsorg under obekväma arbetstider och vilken ambitionsnivå som i så fall ska gälla.

7. Remissvar - Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun UN2026/159

**Tjänsteskrivelse**

2026-09-09

Johan Berntsson | Förvaltningschef

Dnr 191048

0734-64 72 14 |

johan.berntsson@bollebygd.se

Remissvar- Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun**Förslag till beslut**

Utbildningsnämnden tillstyrker utbildningsförvaltningens förslag till remissvar avseende Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun och översänder det till kommunstyrelsen.

Ärendet

Förslag till Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun har remitterats till utbildningsnämnden för yttrande.

Arkitekturstrategin syftar till att skapa en gemensam och långsiktig inriktning för hur kommunens byggda miljö ska utvecklas och förvaltas. Strategin behandlar bland annat frågor om funktion, hållbarhet, tillgänglighet, gestaltning, mötesplatser, naturmiljöer och hur olika delar av samhället kan knytas samman.

Utbildningsförvaltningen har granskat förslaget utifrån de verksamheter som ligger inom utbildningsnämndens ansvarsområde. För förvaltningen är den fysiska miljön betydelsefull eftersom barn och elever tillbringar en stor del av sin vardag i förskolor, skolor, fritidsmiljöer och andra offentliga miljöer.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget och bedömer att strategin kan utgöra ett användbart verktyg för kommunens framtida planering och utveckling av den byggda miljön. Förvaltningen lämnar samtidigt ett antal synpunkter som syftar till att ytterligare tydliggöra barn- och utbildningsperspektivet.



Ekonomiska förutsättningar

Beslutet att lämna remissvar medför i sig inga direkta ekonomiska konsekvenser för utbildningsnämnden. Vid framtida ny-, om- och tillbyggnationer kan arkitekturstrategin påverka val av lösningar och investeringar.

Utbildningsförvaltningen framhåller därför vikten av att funktion och arkitektonisk kvalitet vägs samman med långsiktiga kostnader för drift, underhåll och anpassning.

Bedömning

Utbildningsförvaltningen bedömer att arkitekturstrategins sju övergripande strategier ger en tydlig och sammanhållen inriktning för kommunens arbete. Särskilt positivt är ambitionerna att skapa platser för möten och aktivitet, knyta samman samhällets olika platser, nyttja naturen som en resurs samt sätta människan i centrum.

Ur utbildningsförvaltningens perspektiv behöver förskolor och skolor ses som mer än enbart byggnader och målpunkter. De är lärmiljöer där utformningen av både byggnader och utemiljöer påverkar verksamheternas möjligheter att fullgöra sina uppdrag. Vid planering och ombyggnation behöver därför exempelvis pedagogisk funktion, tillgänglighet, orienterbarhet, ljud- och ljusmiljö, trygghet, rörelse samt möjligheten till både gemenskap och avskildhet beaktas.

Utbildningslokaler behöver också kunna möta förändrade behov över tid.

Förvaltningen anser därför att verksamhetsmässig användbarhet, flexibilitet och anpassningsbarhet bör tydliggöras som viktiga delar av strategins syn på funktion och robusthet.

Förvaltningen ser även mycket positivt på strategins fokus på natur och grönområden. För barn och elever fungerar utemiljöer som platser för såväl undervisning och lek som fysisk aktivitet, social samvaro och återhämtning. Tillgång till ändamålsenliga utemiljöer, grönska och natur bör därför uppmärksammas tidigt vid planering av förskolor och skolor. Även klimatanpassning, exempelvis genom vegetation, skuggning och dagvattenhantering, är särskilt betydelsefull i miljöer där barn vistas under stora delar av dagen.

Ett annat viktigt perspektiv är barns och elevers möjligheter att självständigt och säkert ta sig mellan hem, förskola, skola och fritidsaktiviteter. Förvaltningen ser därför positivt på strategins ambition att utveckla sammanhängande och tillgängliga gång- och cykelstråk. Trafiksäkra skolvägar, säkra passager och välplanerade trafikmiljöer runt förskolor och skolor bör tydligt beaktas i den fortsatta samhällsplaneringen.

Förvaltningen delar vidare strategins ambition om långsiktighet och robusthet. För kommunala verksamhetslokaler behöver arkitektoniska och funktionella kvaliteter samtidigt vägas samman med kostnader för drift, underhåll och framtida anpassningar. Ett livscykelperspektiv är därför viktigt för att säkerställa en långsiktigt hållbar kommunal ekonomi.

Sammantaget bedömer utbildningsförvaltningen att förslaget till arkitekturstrategi utgör ett bra och användbart stöd för att skapa en gemensam riktning för kommunens arbete med den byggda miljön. Förvaltningen föreslår dock att barn- och utbildningsperspektivet förstärks genom att särskilt uppmärksamma:

- förskolor och skolor som lärmiljöer,
- verksamhetsmässig flexibilitet och anpassningsbarhet över tid,
- barns behov av ändamålsenliga utemiljöer samt natur och grönska för lek, lärande, rörelse och återhämtning,
- barns och elevers skolvägar och rörelsemönster vid planering av gång-, cykel- och trafikmiljöer, samt
- ett tydligt livscykelperspektiv vid planering och utformning av kommunala verksamhetslokaler.

Mot denna bakgrund föreslår utbildningsförvaltningen att utbildningsnämnden tillstyrker förvaltningens remissvar.

Barnkonsekvensanalys

Ärendet har en tydlig koppling till barnets bästa. Arkitekturstrategin kan påverka såväl utformningen av förskolor och skolor som de offentliga miljöer och kommunikationsstråk som barn och unga använder i sin vardag. De synpunkter som utbildningsförvaltningen lämnar syftar bland annat till att stärka barns och elevers trygghet, tillgänglighet, hälsa, självständighet, lärande och möjligheter till delaktighet.

Beslutsunderlag

- Remissvar- Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun, tjänsteskrivelse 2026-09-09
- Utbildningsförvaltningens remissvar – Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun
- Remiss: Förslag till Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun
- Arkitekturstrategi - remissfrågor

Skickas till

Kommunstyrelsen

BOLLEBYGDS KOMMUN

Utbildningsförvaltningen

Johan Berntsson

Utbildningschef

Remissvar – Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun

Utbildningsförvaltningens bedömning

Utbildningsförvaltningen ställer sig i grunden positiv till förslaget till arkitekturstrategi för Bollebygds kommun. Strategin ger en tydlig och sammanhållen inriktning för hur kommunens byggda miljö ska utvecklas och förvaltas och skapar goda förutsättningar för att frågor om funktion, hållbarhet, tillgänglighet och gestaltning kan hanteras mer långsiktigt och systematiskt.

Ur utbildningsförvaltningens perspektiv är den fysiska miljön av stor betydelse. Barn och elever tillbringar en stor del av sin vardag i kommunens förskolor, skolor och fritidsmiljöer och använder dagligen vägar, gång- och cykelstråk, kollektivtrafik, grönområden och andra gemensamma miljöer. Hur dessa miljöer planeras och gestaltas påverkar bland annat trygghet, tillgänglighet, självständighet, hälsa, lärande och möjligheten till möten och delaktighet.

Förvaltningen ser därför positivt på strategins sju övergripande strategier och särskilt på ambitionerna att skapa platser för möten och aktivitet, knyta samman samhällets olika platser, nyttja naturen som en resurs samt sätta människan i centrum.

Strategins betoning på funktion, robusthet och upplevelse är också relevant vid planering, ombyggnation och förvaltning av utbildningslokaler.

Förskolor och skolor som lärmiljöer

För utbildningsförvaltningen är det viktigt att förskolor och skolor inte enbart betraktas som byggnader eller målpunkter utan som **lärmiljöer**. Utformningen av såväl byggnader som utemiljöer påverkar verksamhetens möjligheter att fullgöra sitt uppdrag.

Vid ny- och ombyggnation behöver därför bland annat pedagogisk funktion, tillgänglighet, orienterbarhet, ljud- och ljusmiljö, trygghet, rörelse, möjlighet till såväl gemenskap som avskildhet samt samband mellan inne- och utemiljö beaktas.

Strategins utgångspunkt om att byggnader ska vara robusta och kunna fungera över lång tid är särskilt relevant för utbildningsverksamheten. Behov, pedagogiska arbetssätt och elevunderlag förändras över tid. Utbildningslokaler bör därför, där det är möjligt, utformas med en sådan flexibilitet att de kan anpassas till förändrade behov utan omfattande ombyggnationer.

Förvaltningen föreslår att detta perspektiv tydliggörs i strategin genom att verksamhetsmässig användbarhet och anpassningsbarhet över tid lyfts som en viktig del av begreppet funktion.

Utemiljöer, natur och rörelse

Förvaltningen ser mycket positivt på strategins ambition att se och nyttja naturen som en resurs. För förskola och skola har gröna miljöer ett särskilt värde eftersom utemiljön samtidigt är en plats för undervisning, lek, fysisk aktivitet, social samvaro och återhämtning.

Vid planering av förskolor och skolor är det därför angeläget att tillgången till ändamålsenliga utemiljöer och närhet till natur- och grönområden beaktas tidigt. Klimatanpassning genom exempelvis vegetation, skuggning och hantering av dagvatten är också särskilt betydelsefull på platser där barn vistas under stora delar av dagen.

Förvaltningen föreslår därför att barns behov av utemiljö och möjligheterna att använda natur och grönska för lek, lärande, rörelse och återhämtning tydligare kan exemplifieras i strategin.

Säkra och sammanhängande vägar till förskola, skola och fritidsaktiviteter

Strategins inriktning att knyta ihop samhällets olika platser genom tydliga, tillgängliga gång- och cykelstråk är mycket relevant ur utbildningsförvaltningens perspektiv.

Barns och elevers möjlighet att på ett tryggt och säkert sätt självständigt ta sig mellan hem, skola och fritidsaktiviteter bör vara en viktig utgångspunkt i samhällsplaneringen. Trafiksäkra skolvägar, säkra passager och en genomtänkt trafikmiljö kring förskolor och skolor bidrar både till trygghet och till att fler barn och unga kan gå eller cykla.

Förvaltningen ser gärna att barns skolvägar och rörelsemönster nämns uttryckligen som ett perspektiv som ska beaktas vid planering av gång-, cykel- och trafikmiljöer.

Ekonomisk och långsiktig hållbarhet

Förvaltningen delar strategins ambition om långsiktighet och robusthet. För kommunala verksamhetslokaler är det viktigt att den arkitektoniska kvaliteten också vägs samman med byggnadens kostnader över hela livscykeln.

God arkitektur bör bidra till miljöer som är funktionella och attraktiva men också möjliga att driva, underhålla och anpassa på ett ekonomiskt hållbart sätt över tid. Val som görs i ett tidigt skede kan få stora konsekvenser för framtida drift, underhåll och verksamhet.

Sammanfattande synpunkter

Utbildningsförvaltningen bedömer sammantaget att förslaget till arkitekturstrategi utgör ett bra och användbart verktyg för att skapa en gemensam riktning för kommunens arbete med den byggda miljön. De sju strategierna är begripliga och process- och samtalsguiderna ger förutsättningar för att strategin ska kunna användas praktiskt i olika typer av projekt.

§120

KS2024/264

Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun - beslut om remiss**Beslut**

Kommunstyrelsen skickar arkitekturstrategi för Bollebygds kommun för samråd till de kommunala råden (hållbarhetsrådet, föreningsrådet, ungdomsrådet och det kommunala pensionärsrådet (KPR)), facknämnderna, partierna som är representerade i kommunfullmäktige, och Länsstyrelsen i Västra Götalands län, samt ställa ut den offentligt.

Sista svarsdatum för synpunkter till kommunstyrelsen är 2026-09-30.

Ärendet

Kommunstyrelsen gav kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag i december 2024 att ta fram en arkitekturstrategi för Bollebygds kommun. Kommunstyrelsen beslutade den 27 maj 2025 (§ 76) att Bollebygds kommun ska göra ett åtagande inom ramen för åtgärdsprogrammet för miljömålen – *Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland*, punkt BK6 – Kommuner tar fram arkitekturstrategi.

Arkitekturstrategin har tagits fram som ett kommunövergripande, vägledande dokument. Den är inte juridiskt bindande utan ska fungera som stöd för långsiktiga och samordnade ställningstaganden i kommunens arbete med planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön.

Syfte med arkitekturstrategin:

Syftet med arkitekturstrategin är att ange kommunens viljeinriktning för en hållbar och kvalitativ fysisk utveckling. Strategin riktar sig till politiker och

Justerandes
sign

Utdragsbestyrkande



tjänstepersoner inom plan- och bygglovsprocessen och ska stödja tidiga ställningstaganden och helhetssyn i samhällsbyggandet. Den är även tänkt att fungera som ett dialogverktyg för samtal om arkitektur, gestaltning och kvalitet i den byggda miljön, samt att tydliggöra kommunens intentioner gentemot exempelvis arkitekter, byggherrar och projektörer.

Hur arkitekturstrategin har tagits fram:

Arbetet med arkitekturstrategin har genomförts i nära samverkan mellan en politisk styrgrupp och kommunens tjänstepersoner. Kommunstyrelsen beslutade den 28 januari 2025 (§ 6) att inrätta en politisk styrgrupp bestående av kommunstyrelsens arbetsutskott samt en representant från respektive övrigt parti med mandat i kommunfullmäktige. Den politiska styrgruppen har varit beslutande för strategins innehåll och haft till uppgift att säkerställa bred politisk förankring och framdrift i arbetet.

Processen har haft ett brett dialogbaserat upplägg. Medborgardialog har genomförts genom öppet seminarium, enkäter till invånare och ungdomar samt barndialog. Därutöver har workshops genomförts med politiker och tjänstepersoner. Dialogresultat och relevanta kunskapsunderlag har legat till grund för framtagandet av strategins mål, strategier och principer. Remiss och offentlig utställning innebär ett visst merarbete för förvaltningen i form av hantering och sammanställning av inkomna synpunkter. Arbetet bedöms genomföras inom befintliga ramar.

Arkitekturstrategin är ett vägledande dokument och ett dialogverktyg för samtal om arkitektur och gestaltning. För att strategin ska få genomslag i denna roll bedöms remiss och offentlig utställning vara viktiga för bred förankring och

Justerandes
sign

Utdragsbestyrkande

kvalitet inför politiskt antagande.

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen skickar arkitekturstrategi för Bollebygds kommun för samråd till de kommunala råden (hållbarhetsrådet, föreningsrådet, ungdomsrådet och det kommunala pensionärsrådet (KPR)), facknämnderna, partierna som är representerade i kommunfullmäktige, och Länsstyrelsen i Västra Götalands län, samt ställa ut den offentligt. Sista svarsdatum för synpunkter till kommunstyrelsen är 2026-09-30.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förslag till beslut kan antas och finner att så sker.

Beslutsunderlag

- § 108 KSAU Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun - beslut om remiss
- Arkitekturstrategi, remissförslag, sidor, 260528
- Arkitekturstrategi - remissfrågor
- Kulturmiljöinventering Bollebygds kommun, 260413
- Dialog arkitekturstrategi, Rapport, 260515

Skickas till

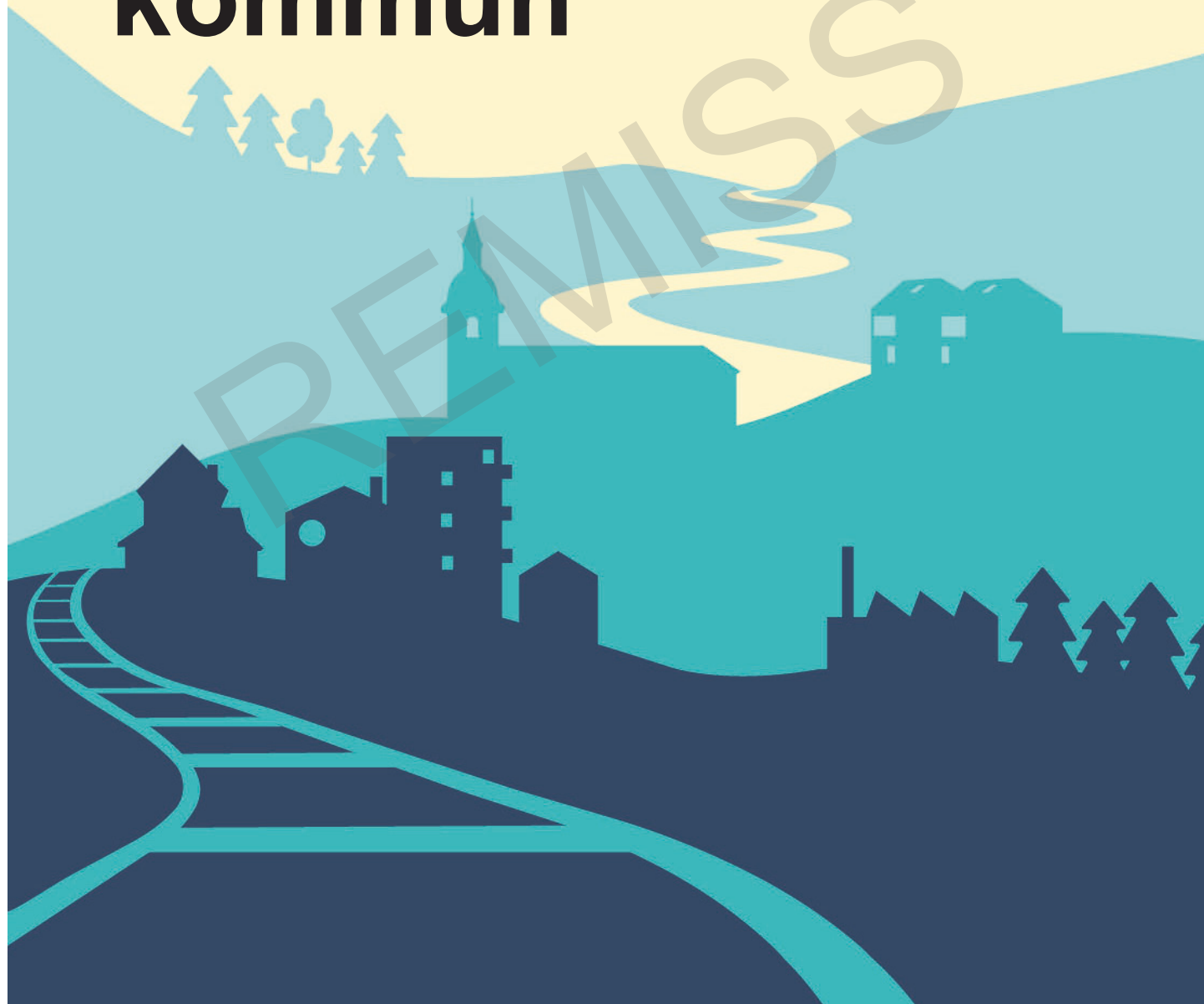
Plan- och exploateringsenheten

Paragrafen är justerad

Justerandes
sign

Utdragsbestyrkande

Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun



Förord

Kommunstyrelsen gav kommunstyrelseförvaltningen 2024-12-10 § 191 i uppdrag att upprätta en Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun. För att förstå vilken inriktning på arkitekturstrategin som är rätt för Bollebygd har medborgardialog i olika former bedrivits.

Detta dokument sammanfattar det dialogarbete som genomförts som underlag för Bollebygds arkitekturstrategi. Syftet har varit att fånga invånarnas, politikens och förvaltningens syn på den byggda miljön i dag och i framtiden. Genom enkäter, workshops och samtal har olika perspektiv samlats in för att identifiera viktiga kvaliteter att bevara och utveckla.

Dialogen har omfattat ett öppet seminarium, medborgarenkät, ungdomsenkät, barndialog samt workshops med politiker och tjänstepersoner. Arbetet har gett en bred grund för att formulera strategins inriktning och koppla den till kommunens vision.

Titel: Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun

Diarienummer: KS2024/264

Antagen: 20xx-xx-xx

Antagen av: Kommunfullmäktige

Omfattar: Arkitekturstrategin vänder sig till kommunens verksamheter, aktörer som är intresserade av att bygga i kommunen, fastighetsägare samt allmänheten

Dokumentansvarig: Kommunstyrelsen (Politisk nivå)
Plan-och exploateringsavdelningar, Kommunstyrelseförvaltningen (Tjänstenivå)

Uppföljning: Vid behov

Illustrationer och foton: Alla illustrationer och fotonär skapade eller tagna av medarbetare på Bollebygds kommun om inget annat anges.

Ändringar: Kommunstyrelseförvaltningen har möjlighet att göra redaktionella ändringar i dokumentet.

Medverkande

Politisk styrgrupp

- Ulf Rapp (S), KS ordförande
- Daniel Persson (SD), KS 1:a vice ordföranden
- Stefan Hederdahl (M), KS 2:a vice ordföranden
- Cecilia Carlsson (KD), ledamot
- Tomas Ridell (V), ledamot
- Emma Suttinen Persson (L), ledamot
- Maria Brandt (FR), ledamot
- Fredrik Olofsson (C), ledamot
- Malin Klar (MP), ledamot

Medverkande tjänstepersoner

- Kajsa Sparrings, plan- och exploateringschef
- Anna Dahlbäck, planarkitekt och arkitekt
- Erika Eliasson, samhällsplanerare
- Andreas Andersson, samordnare park-och avfallsenheten
- Josephine Sjöblom, projektledare och lokalstrateg
- Katarina Cvijovic, trafikingenjör
- Annika Eriksson, näringslivsutvecklare
- Peter Krahll Rydberg, miljö-och hållbarhetsstrateg
- Kristina Sunebrand, folkhälsostrateg
- Cecilia Svedberg, bygglovshandläggare
- Peter Büchel, infrastrukturstrateg
- Robert Hagström, kultur-och fritidschef

Innehåll

Ordlista.....	6
Inledning	9
Sju strategier för god arkitektur i Bollebygds kommun.....	10
Varför en arkitekturstrategi?	10
Bakgrund.....	12
Syfte och målgrupp	12
Hur strategin ska användas	12
Process.....	13
Arkitekturstrategins förhållande till strategiska styrdokument.....	13
Strategi	17
Arkitekturen baseras på en tydlig idé.....	18
Arkitekturen skapar platser för möten och aktivitet.....	20
Arkitekturen knyter ihop samhällets olika platser.....	24
Arkitekturen ser och nyttjar naturen som en resurs.....	28
Arkitekturen anpassas till platsen.....	32
Arkitekturen sätter människan i centrum.....	38
Arkitekturen formas med omtanke för vår miljö.....	42
Hur gör vi?	47
Tillvägagångssätt	48
Samtalsguide.....	49
Processguide.....	50

Ordlista

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald innebär att det finns en stor variation i naturen. Variationen syftar både till att det finns flera olika typer av ekosystem och naturliga livsmiljöer, men även att dessa i sig innehåller en stor variation av arter, som i sin tur har stor genetisk variation. Den biologiska mångfalden har stor direkt effekt på ekosystemens funktion och fortvarande, vilket påverkar dess förmåga att leverera många av de ekosystemtjänster som människan är beroende av.

Byggnadsminne

Ett byggnadsminne är en byggnad som är skyddad av lag eftersom den har särskilt stort kulturhistoriskt värde. Det kan vara byggnadens arkitektur, historia eller betydelse för platsens identitet.

Dagvatten

Tillfälligt förekommande regn- och smältvatten som avrinner från markytor, tak och andra konstruktioner. Begreppet kan även inkludera uppträngande grundvatten.

Detaljplan

Genom framtagandet av en detaljplan reglerar kommunen den utpekade platsens mark- och vattenanvändning. Detaljplanen är juridiskt bindande och dess innehåll ligger till grund för beslut om bygglov och annan lovgivning.

Ekosystem

Ett ekosystem är allt levande och den miljö som finns i ett område i naturen, där alla delar jobbar tillsammans. Växter, djur, småkryp, vatten, maskar – alla delar är viktiga. Ett ekosystem kan till exempel vara ett korallrev, en skog eller området runt en stubbe.

Ekosystemtjänst

Ekosystemtjänst är ett begrepp som enligt Naturvårdsverket används som ett sätt att beskriva ekosystemens funktion och nytta för människan. Begreppet synliggör vårt beroende av fungeran-

de ekosystem, både för människans välbefinnande och överlevnad. Exempelvis behöver vår livsmedelsproduktion ekosystemtjänster såsom pollinerande insekter, bakterier och maskar som gör jorden bördig och insekter som är naturliga bekämpare av oönskade skadedjur i våra grödor.

Gaturum

Det utrymme som bildas mellan byggnader, inklusive gator, trottoarer och grönska.

Gestaltad livsmiljö

Helheten av byggnader, platser och landskap som formar människors vardagsmiljö och livskvalitet. Platser där vi lever våra liv.

Gestaltning

Hur byggnader, platser och miljöer formas genom val av skala, form, material, färg och detaljer.

Klimatanpassning

Åtgärder som syftar till att skydda miljön och människors liv, hälsa och egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra för mark, vatten och bebyggelse

Kulturhistoriskt värde

Kulturhistoriskt värde handlar om de betydelser och berättelser som finns i byggnader, platser eller områden. Det kan handla om arkitektur, historia, identitet, patina eller andra kvaliteter som visar hur platsen har använts och utvecklats över tid. Vad som anses värdefullt kan förändras i takt med samhället.

Kulturmiljö

En kulturmiljö är en miljö eller plats som på något sätt har påverkats av människor. Kulturmiljöer kan vara allt från enskilda hus till stadsdelar, industrimiljöer och stora natur- eller jordbrukslandskap som tillsammans bildar en utmärkande karaktär. Genom kulturmiljöer får information om hur samhällen och levnadssätt har förändrats över tid.

Livscykel

Hur länge ett material eller en byggnad håller innan det måste bytas ut.

Målpunkter

Viktiga platser som människor rör sig till, till exempel skolor, centrum eller sevärdhet.

Mänsklig skala

Mänsklig skala betyder att platser och byggnader utformas med människan i fokus. Det handlar om hur en enskild person upplever miljön, hur vi rör oss, ser och känner på platsen. Detaljer och storlek anpassas efter människor, så att det känns tryggt, lätt att förstå och trivsamt. Motsatsen är när något är väldigt stort eller överväldigande, vilket kan kännas opersonligt och svårorienterat.

Offentliga rum

Platser som är tillgängliga för alla, såsom gator, torg, parker och andra gemensamma ytor.

Planlösning

Hur rummen i en byggnad är organiserade.

Platsanalys

En analys av ett specifikt geografiskt område för att förstå dess unika fysiska, sociala och kulturella förutsättningar som grund för planering och gestaltning.

Platsidentitet

De kvaliteter som gör en plats unik, såsom historia, landskap, bebyggelsestruktur, material och sociala värden.

Tidiga skeden

Tidiga skeden är den första delen av plan- och byggprocessen, till exempel när en detaljplan tas fram. Det är då de stora och viktiga besluten tas, till exempel vad som ska byggas, var det ska ligga och hur området ska fungera i stort. Fokus ligger på helheten snarare än på detaljer. Mer detaljerade frågor, som byggnaders exakta utformning, hanteras senare i processen, till exempel i bygglovsskedet.

Tillgänglighet

En tillgänglig plats är utformat på ett sätt som möjliggör för personer att tillträda oberoende av dess fysiska förmåga. Det kan också inkludera kvaliteter såsom tydlig skyltning, sittplatser längs vägen och tydliga entréer, vilket bland annat ökar områdets orienterbarhet och trivsamhet.

Inledning

Kapitlet ger en översikt av arkitekturstrategins bakgrund, syfte och användning samt hur den förhåller sig till andra styrande dokument och processer inom samhällsbyggandet.

REMISS

Varför en arkitekturstrategi?

Arkitektur handlar om hur vi formar vår omgivning, från hus och gator till torg och landskap. Den påverkar vårt vardagsliv, hur vi använder olika platser och hur vi känner när vi vistas i dem. När arkitekturen förenar funktion, hållbarhet och upplevelse skapar den värde för både människor och samhälle. Medvetna beslut gör det möjligt att bygga miljöer som står sig över tid, speglar våra värderingar och stärker kommunens identitet.

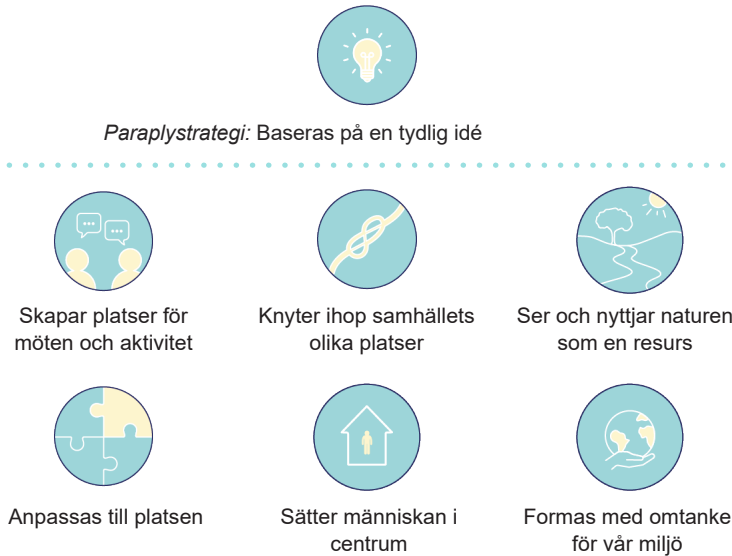
Bollebygds kommun utvecklas ständigt där både nya och etablerade områden kan förändras och växer fram. Genom medvetna val kan vi styra utveckling så att vår fysiska miljö formas i linje med kommunens mål och visioner. På så sätt utvecklas platser där människor trivs.

För att göra medvetna val i utvecklingen av våra fysiska miljöer behöver vi berätta hur Bollebygds kommun ska utvecklas. Vad som är särskilt viktigt i gestaltningen av våra byggda miljöer framgår därför i denna arkitekturstrategi.

Mycket av det som står i dokumentet kan uppfattas som självklarheter, till exempel att utforma inkluderande och användbara miljöer för alla och använda material som håller över tid. Samtidigt visar verkligheten att det är just sådana självklarheter som inte alltid tas på allvar när projekten väl genomförs, med en sämre livsmiljö som resultat.

Arkitekturstrategins sju strategier och de underliggande principerna är politiskt antagna av kommunfullmäktige. De har tagits fram i nära samarbete mellan en politisk styrgrupp och kommunens tjänstepersoner. Arbetsgruppen har bestått av tjänstepersoner som på olika sätt arbetar med kommunens byggda miljöer, till exempel bygglovshandläggare, parksamordnare och samhällsplanerare. I den politiska styrgruppen har varje parti i kommunfullmäktige haft en representant.

Sju strategier för god arkitektur i Bollebygds kommun



Bårhus vid Bollebygds kyrka
Arkitekt: Abako
(2024)



Bollebygds församlingshem
Arkitekt: Nils Andréasson arkitektkontor
(2022)

Bakgrund

Kommunstyrelsen gav kommunstyrelseförvaltningen 2024-12-10 § 191 i uppdrag att upprätta en Arkitekturstrategi för Bollebygds kommun.

Arkitekturstrategin har tagits fram som ett fristående dokument, och har därmed inte behövt förhålla sig till Plan- och Bygglagens (2010:900) bestämmelser gällande process och innehåll. Arkitekturstrategin antas politiskt och fyller därför en viktig funktion, då dess riktlinjer möjliggör för att mer strategiska och långsiktiga beslut kan fattas.

En kommuntäckande kulturmiljöinventering har tagits fram som ett kunskapsunderlag till arkitekturstrategin. Syftet är att ge en uppdaterad bild av kommunens kulturmiljöer. Det ger en förståelse för kommunens identitet och vad som bör bevaras, utvecklas eller lyftas fram.

Syfte och målgrupp

Arkitekturstrategin anger Bollebygds kommuns viljeinriktning för den fysiska utvecklingen och byggandet av framtidens Bollebygd samt det arbetssätt som krävs för att nå dit. Den visar hur kommunen arbetar med arkitekturens olika skalor och fungerar som stöd för långsiktiga och hållbara beslut i planering, byggande och förvaltning.

Strategin är ett styrdokument för kommunens hållbara fysiska utveckling och ett dialogverktyg i bygg- och fastighetsutvecklingsprocesser. Den gäller hela kommunen både tätort och landsbygd och tydliggör kommunens intentioner gentemot exempelvis arkitekter, byggherrar och projektörer.

Målgruppen är främst politiker och tjänstepersoner i kommunen samt byggaktörer och arkitekter, men även medborgare och andra intresserade. Strategin bidrar också till att öka kunskapen om arkitektur och dess roll i en hållbar samhällsutveckling. Kulturmiljöinventeringen är en bilaga till strategin och ska stödja arbetet med att uppnå dess syfte.

Hur strategin ska användas

Strategin är tänkt att användas i alla skeden och delprocesser av samhällsutvecklingen, från idé och tidig planering till genomförande, förvaltning och bevarandefrågor.

Process

För att förstå vilken inriktning på arkitekturstrategin som är rätt för Bollebygd har medborgardialog i olika former bedrivits. En beskrivning av respektive moment presenteras i en separat rapport.

Följande dialogaktiviteter har utförts under arbetet med arkitekturstrategin:

- » Seminarium arkitektur
- » Medborgarenkät
- » Ungdomsenkät
- » Förankring med kommunen genom en arbetsgrupp med tjänstepersoner
- » Workshopserie med politisk styrgrupp
- » Barndialog

Arkitekturstrategins förhållande till strategiska styrdokument

I figuren till höger visas hur arkitekturstrategin förhåller sig till internationella, nationella, regionala och kommunala strategier, mål och andra handlingar. Efter illustrationen ges en kortfattad prestation av relevanta dokument, vad gäller dess innehåll och förhållande till grönplanen. Dessa har kategoriserats, från internationell till kommunal nivå.

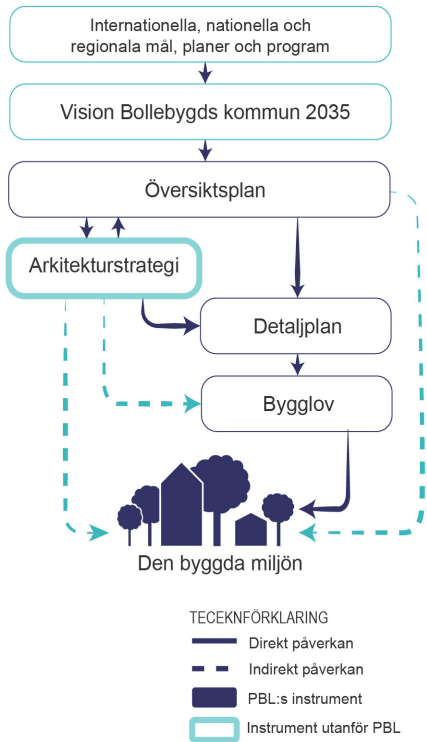
Internationell och nationell nivå

Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s medlemsstater en global handlingsplan för hållbar utveckling, kallad Agenda 2030. Med sina 17 mål och 169 delmål tar den upp de största utmaningarna i världen, som att utrota fattigdom och hunger, bekämpa klimatförändringar och främja fred och rättvisa.

Sveriges miljömål

Sveriges miljömål kan ses som ett sätt att bidra till den ekologiska hållbarheten inom ramen för Agenda 2030. År 1999 antog Sveriges riksdag de svenska miljömålen, vars syfte beskrivs väl i Sveriges generationsmål: ”att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”. Av de 16 miljömålen kan en arkitekturstrategi bidra särskilt till målet om en god bebyggd miljö. Genom att ha en arkitekturstrategi kan kommunen tydligt visa hur byggda miljöer ska planeras, utformas och förvaltas för att vara hållbara, attraktiva och långsiktigt funktionella.



Figur 2. Diagram om hur arkitekturstrategin förhåller sig till andra dokument.

Plan-och bygglagen

Plan-och bygglagen utgör det huvudsakliga legala verktyget för att styra god arkitektonisk kvalitet. I lagen finns enligt Boverket ett flertal bestämmelser vars kärna är att verka för en god arkitektur och gestaltad livsmiljö, även om dessa begrepp inte ordagrant återfinns i lagen. Lagen ställer däremot uttryckligen krav på att planering och byggande ska främja en ändamålsenlig struktur och estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder. Därutöver har kommunen även andra, mjuka styrmedel för genomförandet av arkitektur i alla dess skeden, från nationell till lokal nivå.

Politik för gestaltad livsmiljö

Riksdagen antog 2018 politiken för gestaltad livsmiljö, en nationell arkitekturpolicy som tar ett helhetsgrepp om hur miljöer formas och förvaltas. Politiken handlar om att arkitektur, form, design, konst och kulturarv ska bidra till ett hållbart och attraktivt samhällsbygge för alla. Den är styrande för statliga initiativ, kan vägleda kommuner och regioner och ligger i linje med Agenda 2030 och andra nationella mål. Boverket har konkretiserat detta genom att ge kommuner möjlighet att ta fram egna arkitekturstrategier.

New European Bauhaus

New European Bauhaus är ett initiativ från EU-kommissionen som lanserades 2020. Det kopplar ihop hållbarhet, estetik och inkludering för att stötta genomförandet av den europeiska gröna given. Tanken är att den gröna omställningen inte bara ska vara teknisk och klimatmässig, utan också vacker, socialt rättvis och meningsfull för människor i vardagen. Man kan säga att New European Bauhaus är motsvarigheten till politik för gestaltad livsmiljö på EU-nivå.

Regional nivå

Västra Götalandsregionens miljömål 2030 och tillhörande åtgärdsprogram

Västra Götalandsregionen antog 2013 de nationella miljömålen på regional nivå. Det innebär att regionen arbetar för att uppnå generationsmålet samt de miljökvalitets- och etappmål som riksdagen beslutade om 1999. Utöver dessa finns även 34 regionala tilläggs mål som lyfter särskilda regionala förutsättningar och behov. Åtgärdsprogrammet är en gemensam plan för regionens arbete för en hållbar utveckling. Programmet samordnas av Länsstyrelsen i samverkan med kommuner och andra aktörer för att prioritera och stärka miljöarbetet. Inom programmet har Bollebygds kommun antagit åtagandet BK6 – Kommuner tar fram arkitekturstrategi. Det innebär att kommunen har beslutat att ta fram en arkitekturstrategi och därmed tydliggör att arkitektur och den byggda miljön är viktiga frågor som ska hanteras långsiktigt och hållbart.

Boråsregionens utvecklingsstrategi

Kommunalförbundet Boråsregionen Sjuhärad tog 2021 fram en utvecklingsstrategi, som Bollebygds kommun behöver förhålla sig till i sin planering. Främst lyfts vikten av hållbara och attraktiva bostadsmiljöer, vilket är i linje med grönplanens avsikter.

Kommunal nivå

Vision Bollebygds kommun 2035

I Vision Bollebygds kommun 2035, beskrivs den framtidsbild kommunen avser att arbeta för. Här lyfts bland annat värdet av utbyggda gång- och cykelvägar, bostäder för alla och mötesplatser som kvaliteter som bidrar till invånarnas livskvalitet. Vid framtagandet av arkitekturstrategin har kommunens vision fungerat som vägvisare för hur den fysiska miljön kan utvecklas i linje med kommunens långsiktiga ambitioner.

Hållbarhetspolicy och miljöpolicy

För att vägleda hållbarhetsarbetet har Bollebygds kommun tagit fram en hållbarhetspolicy och en miljöpolicy. Hållbarhetspolicy lyfter vikten av ett gott liv, god hälsa och en ekologiskt hållbar utveckling. Miljöpolicy betonar att miljöhänsyn ska tas vid planering och byggande samt att natur-, vatten- och kulturmiljöer ska tas tillvara och utvecklas. Policydokumenten motiverar därmed framtagandet av en arkitekturstrategi som ska bidra till en långsiktigt hållbar och omsorgsfullt gestaltad livsmiljö i kommunen.

Översiktsplan

2022 antog kommunfullmäktige Bollebygds översiktsplan, som anger hur kommunens mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras. Planen ger vägledning för avvägningar mellan olika intressen samt för beslut om den byggda miljön. Arkitektur verkar på alla nivåer i samhällsplaneringen, från enskilda byggnader till hela områden. Arkitekturstrategin stödjer därför översiktsplanens inriktning samtidigt som den konkretiserar hur platser kan utvecklas i detalj.

Detaljplaner och lovgivning

Detaljplaner är juridiskt bindande dokument som styr kommunens mark- och vattenanvändning och ligger till grund för beslut om bland annat bygglov, vilket ger dem direkt påverkan på den fysiska miljön. Bygglov provas alltid enligt Plan- och bygglagen (PBL) och måste följa de juridiska ramar som detaljplanen sätter. Arkitekturstrategin fungerar som vägledande planeringsunderlag och inspiration för kvalitet, gestaltning och hållbar utveckling, men står aldrig över lagens krav. Genom att integreras i detaljplane- och bygglovsprocesser skapar strategin förutsättningar för en mer genomtänkt och hållbar fysisk planering.

"Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön."

Ur propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110) som antogs 2018 av Riksdagen.



Västra Götalandsregionens miljömål 2030



Boråsregionens utvecklingsstrategi

Strategi

Arkitekturen i Bollebygds kommun tillvaratas och utvecklas enligt följande sju strategier

Arkitekturen i Bollebygd...



Baseras på en **tydlig idé**



Skapar platser för **möten och aktivitet**



Knyter ihop samhällets olika platser



Ser och nyttjar naturen som en **resurs**



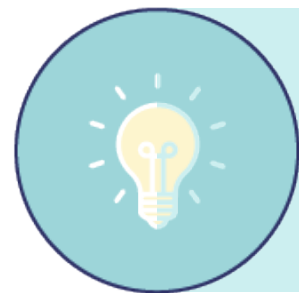
Anpassas till **platsen**



Sätter **människan i centrum**



Formas med **omtanke för vår miljö**



Arkitekturen baseras på en tydlig idé

- för att stå sig över tid

Arkitekturens kärnvärden funktion, robusthet och upplevelse behöver alltid beaktas. Alla tre behöver genomsyra projektet och vara i balans med varandra för att kunna uppnå rätt nivå. Projektens kärnvärden behöver hålla på sikt. I analysen om hur projektet bidrar genom dessa kriterier behöver det framgå hur man ser på projektets framtid på en lång tidshorisont, gärna hundra år.

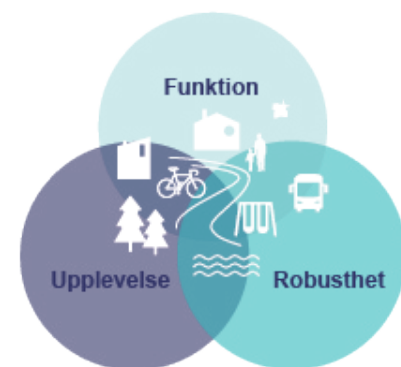
Ställningstaganden

Projektets idé beaktar alltid arkitekturens kärnvärden: funktion, robusthet och upplevelse.

Funktion handlar om hur projektet är användbar utifrån sitt syfte och målgrupp. Kanske handlar det om hur ljud-och ljusqualiteter underlättar för läsning i ett bibliotek, bostäder vars planlösningar kan förändras med enkla medel när familjen växer eller en stadskärna med tydliga stråk berättar hur man kan röra sig.

Robusthet innebär att byggnader, platser och miljöer ska utvecklas på ett hållbart sätt som tillfredsställer våra nuvarande behov utan att riskera kommande generationers möjligheter. Robusthet handlar om teknisk hållfasthet, materialval, klimatanpassning, drift och underhåll och transporter som projektet genererar. Att projektets grundidé står sig över tid bidrar också till projektets robusthet.

Vår **upplevelse** av en plats påverkas av hur färg, form och material samspelar. Arkitektur väcker våra sinnen och påverkar hur vi känner oss. Genom planering och gestaltning, både i stort och smått, kan platser upplevas som inbjudande, trygga eller livliga.



Arkitekturens kvalitet sammanfattas ofta i hållbarhet, funktion och form. Ingen dimension fungerar ensam – alla tre behövs för att beskriva gestaltningens syfte och sammanhang. Denna flerdimensionella syn speglas även tydligt i vår plan- och bygglagstiftning.



Paraplystrategi: Baseras på en tydlig idé



Skapar platser för möten och aktivitet



Knyter ihop samhällets olika platser



Ser och nyttjar naturen som en resurs



Anpassas till platsen

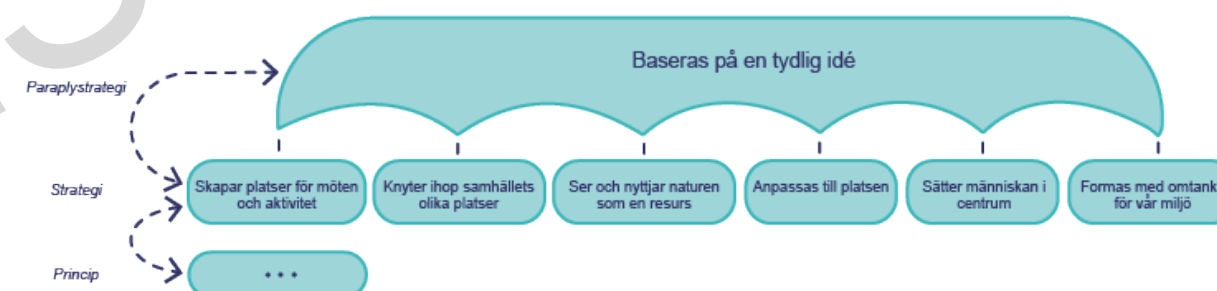


Sätter människan i centrum



Formas med omtanke för vår miljö

Arkitekturen i Bollebygd...



Hur följs det upp?

Varje strategi har underliggande principer som visar hur strategin ska uppnås i praktiken. Principerna är kopplade till ett eller flera av arkitekturens kärnvärden (funktion, robusthet och upplevelse) vilket gör det tydligt vilken effekt varje princip har. På så sätt kan man följa upp hur projektet lever upp till paraplystrategin och säkerställa att alla kärnvärden beaktas.

Läshänvisning

I dokumentet finns det en vägledande fråga i slutet av varje strategi. Frågan kan ställas för att utvärdera hur ett projekt hanterar strategin. Håll utkik i dokumentet!

Vägledande fråga!

Hur gör vi?

Vad är projektets tydliga idé utifrån robusthet, upplevelse och funktion?



Arkitekturen skapar platser för möten och aktivitet

- för att främja levande tätortsmiljöer och gemenskap

Rum och platser som bjuder in till möten och aktivitet bidrar till gemenskap, trygghet och gör vårt samhälle mer levande. Bibliotek, föreningslokaler, caféer, torg och sittbänkar är alla exempel på element som bidrar till detta. När människor ges utrymme att träffas och delta tillsammans formas platser som bygger social hållbarhet och identitet över tid.

Ställningstaganden

Gör platser trygga och levande

I våra liv finns personer vi känner väl och människor som finns i vår periferi. Människor i periferin kan vara hundägaren på promenadstråket, barnen som leker på innergården, den som alltid handlar i kvartersbutiken eller cafébesökaren vid torget. Vardagliga möten uppstår i arkitekturens rum, på bänkar vid torg, under pergolor i parker, vid entréer, gångvägar och cykelbanor och skapar liv, trygghet och gemenskap i våra offentliga miljöer.

Utforma aktiva bottenvåningar i tätortsmiljöer

Det kan vara en fönsterplats på ett café där man ser människor passera, en butik som lockar in kunder eller ett bibliotek där stora glasytor ger insyn som skapar nyfikenhet. När dessa ytor utformas med omsorg suddas gränsen mellan ute och inne ut och blir en scen för vardagsliv och spontana möten. Rörelse skapas, social interaktion uppmuntras, och platsen upplevs som trygg, inbjudande och levande, både för dem som passerar och för dem som vistas i byggnaden. En förutsättning för aktiva bottenvåningar är att lokaler finns i bottenplan, detta ska eftersträvas vid nybyggnation i lämpliga lägen.



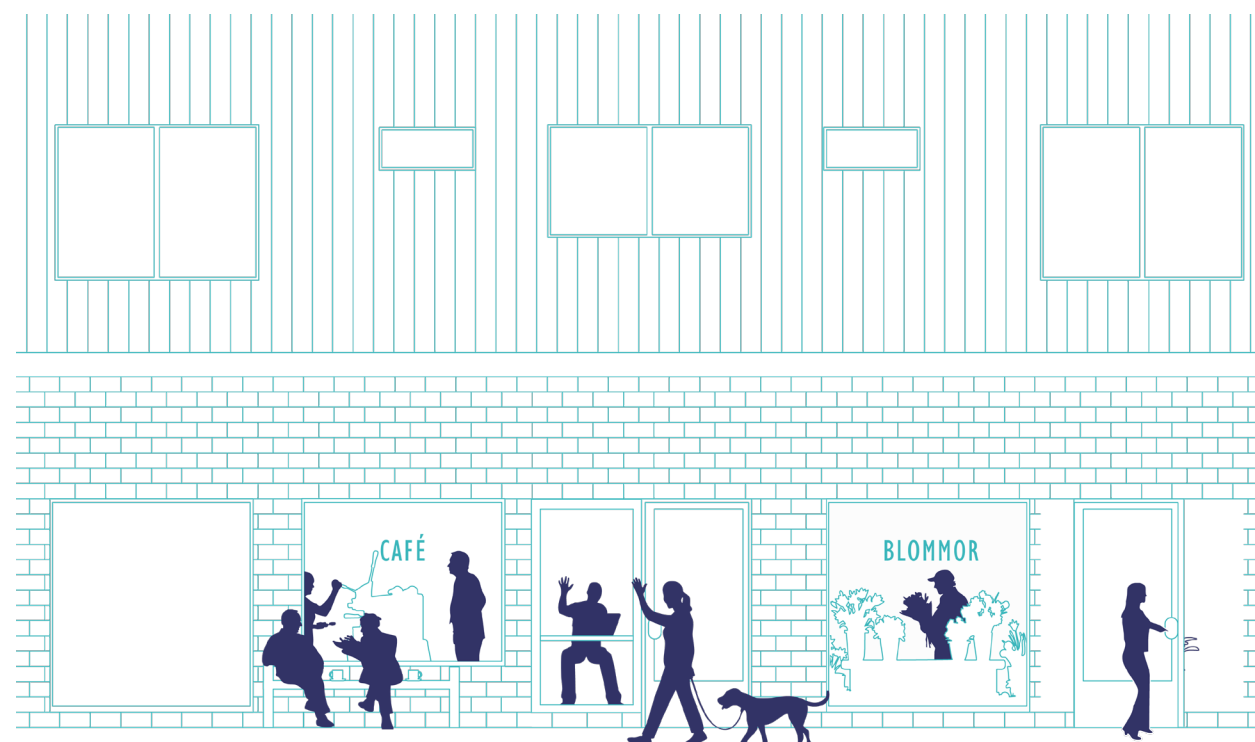
Möblemang som aktiverar gaturummet.



Gatan som mötesplats.
Exempel: Stockholmsgatan, Göteborg.



Torget som mötesplats.
Exempel: Cafébyggnad med gatumöblering.
Arkitekt: Högberg Gillner Arkitektur
(2022)



Illustrationen visar en aktiv bottenvåning med caféer och butiker som skapar liv, rörelse och trygghet i gaturummet.

Säkra tillgänglighet för alla

Offentliga platser ska kunna användas av alla oavsett ålder eller förutsättningar. Arkitekturen ska utformas så att alla människor kan röra sig, vistas och delta på lika villkor. Detta inkluderar god framkomlighet för rullstolar och barnvagnar, tydlig skyltning, belysning efter behov och kontraster som underlättar orientering. När platser är tillgängliga för alla skapas fler möten, spontan interaktion och en känsla av inkludering och gemenskap.



Planera in rätt sociala funktioner på platsen

Kommunens offentliga miljöer ska erbjuda något för alla. För den yngre eller äldre, för den som söker stillhet eller aktivitet, för den som vill mötas eller vara för sig själv. Offentliga platser utformas för planerade och spontana möten och för evenemang av olika storlek. Oavsett var i kommunen man befinner sig ska de byggda miljöerna upplevas som inbjudande och trygga.



Skola som mötesplats.
Förslag för högstadieskola i Bollebygd.
Arkitekt: Norconsult



Här samspelar ramper, bryggor, trappor och stigar för att skapa både variation och tillgänglighet. De olika rörelsesätten ger liv åt miljön samtidigt som de säkerställer att människor med olika behov kan ta sig fram och uppleva platsen på sina egna villkor.

Jubileumsparken Göteborg.
Arkitekt: Mareld arkitektur
(2016-)



Ramper som säkrar tillgänglighet
Skattegårdsparken Bollebygd

Vägledande fråga!





Arkitekturen knyter ihop samhällets olika platser

- för förbättrad hälsa, ökad självkänsla och
minskad miljöpåverkan

Sammankopplade gång- och cykelvägar gynnar både hälsa, miljö och ekonomi. Genom att gå eller cykla i stället för att använda bilen sparar vi pengar, minskar utsläpp och får vardagsmotion. När våra stråk är väl sammanlänkade blir det enkelt att ta sig fram och samtidigt hitta trevliga motionsrundor för jogging, hundpromenad eller en stunds rekreation. Tydliga, sammanhängande stråk är själva förutsättningen för att fler ska kunna och välja att gå och cykla.

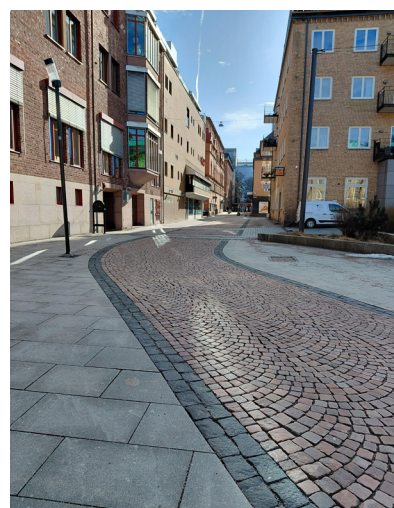
Ställningstaganden

Skapa tydliga och tillgängliga gaturum

Gaturum och gång- och cykelvägar ska vara lättorienterade och tydligt markerade, med god belysning efter sitt syfte, sittplatser och ledande markbeläggning. Detta underlättar för barn, äldre, personer med funktionsvariationer och alla som vill röra sig tryggt och självständigt.



Tillgänglig parkering



Markbeläggning som tydliggör körbana och gångyta. Holmsgatan Borås.



Gör stråk upplevelserika och trivsamma

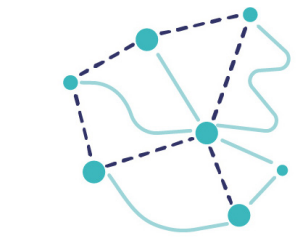
Att promenera eller cykla är roligare om färden är vacker och spännande. Genom att planera våra stråk så att vi får se härliga vyer, växtlighet eller kanske konstutsmyckning, gör att vi uppskattar turen mer. I förlängningen är vi mer benägna att välja cykel- och promenadstråket om turen är trevlig.



Sittplatser vid stråk ger möjlighet för avkoppling och vila.



Rabatt längs Stationsvägen i Bollebygd.



Förstärk befintliga stråk mellan vardagliga målpunkter

Vardagsmål är platser vi behöver nå i vår dagliga rutin, till exempel hem, skola, arbetsplats, kollektivtrafik och närservice. Att koppla samman stråk handlar om att skapa smidiga förbindelser mellan bostäder, skolor, arbetsplatser, fritidsaktiviteter och kollektivtrafik.



Locka med attraktiva rekreationsmål

Rekreationsmål lockar människor att röra sig även när de inte måste. Det kan vara ett café, utegym, konstinstallation, park eller grillplats. Dessa mål gör promenader och cykelturer roligare, hjälper till att planera turen och kan bli anledning till spontana möten och social aktivitet längs vägen.

Lekplats som rekreationsmål.
Design: New Order Arkitektur och konstnärerna
Daniel EKTA Götesson och Patrik Bengtsson
(2019)



Kulturmiljö som rekreationsmål. Hembygdsparken i Bollebygd tätort.



Sjuhäradsleden som exempel på upplevelserikt stråk.



Sport som rekreationsmål. Utegym vid Bollebygds kyrka.

Vägledande fråga!

Hur gör vi?
Hur integrerar projektet gång- och cykelstråk och kopplingar till befintliga rörelsemönster?



Arkitekturen ser och nyttjar naturen som en resurs

- för att klara klimatutmaningar, bidra med trivselkänsla och synliggöra ekosystem

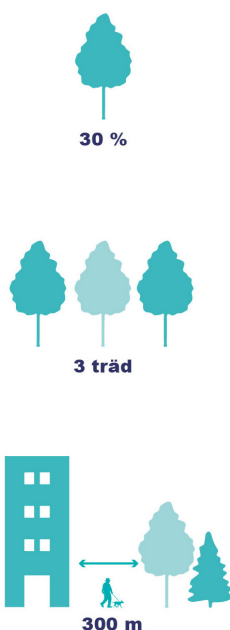
Vatten, grönska och kulturmiljö är alla resurser som bidrar till Bollebygds attraktivitet. Att nyttja dessa element som resurs innebär att värdesätta, utveckla och tillgängliggöra dem för de som bor i eller besöker kommunen.

Ställningstaganden

Berika våra byggda miljöer med gröna inslag

Medveten planering av träd, planteringar och parker gör grönska till en naturlig del av samhällets struktur. När vegetation integreras tidigt i utvecklingen av gator och stråk skapas sammanhängande miljöer som stärker långsiktig hållbarhet. Trädkronor mildrar värme, hanterar dagvatten och minskar sårbarhet vid extremväder, samtidigt som luftkvalitet, bullernivåer och biologisk mångfald förbättras.

Grönskan ger oss miljöer som är rika på variation och årstidsväxlingar. Grönskan mjukar upp hårdgjorda ytor, skapar visuella kontraster och ger utrymme för vila, rörelse och återhämtning i vardagen. Att säkerställa god tillgång till grönska är därför inte enbart en gestaltningsfråga, utan en grundläggande investering i hälsa, trivsel och livskvalitet.



3-30-300 metoden - en tumregel för grönska

Tumregeln innebär att minst tre träd ska synas från bostaden, 30 procent av kvarteret ska täckas av trädkronor och det ska högst vara 300 meter till närmaste grönområde. Regeln främjar hälsa, trivsel, biologisk mångfald och klimatanpassning.



Sedumtak

Synliggör grönska och vatten för att sprida kunskap

Gröna inslag i den byggda miljön ger människor möjlighet att lära av naturen. Genom att möta växter, träd och insekter i den byggda miljön kan vi förstå ekologi, växtcykler och samspelet mellan arter. Samtidigt inspirerar gröna inslag såsom pollinerande rabatter, gröna tak och odlingslådor till hållbar stadsplanering och ökar medvetenheten om ekosystemtjänster, biologisk mångfald och klimatpåverkan.



Insektshotell och faunadepåer i Bäckravinen, Erikstorp.

Bäckravinen i Bollebygd

Bäckravinen är en visningsplats för biologisk mångfald, med insatser som ängsytor, insektshotell, olika holkar och vedkomposter – allt för att gynna liv och lärande i naturen.



Höstfärger vid Bollebygds bibliotek.



Skyfallsgata Lindholmen, Göteborg.

Använd grönska vid klimatanpassning

Gröna inslag och genomtänkt markbeläggning i våra byggda miljöer ger viktiga ekosystemtjänster, det vill säga naturens effekter som skapar en bättre och mer robust miljö för oss. Träd ger skugga och dämpar värme under varma dagar, växter och genomsläppliga ytor tar upp regnvatten och minskar risken för översvämningar och överbelastning i dagvattensystem och pollinerande växter stärker den biologiska mångfalden. Genom att integrera grönskan klarar vi av extremväder bättre.



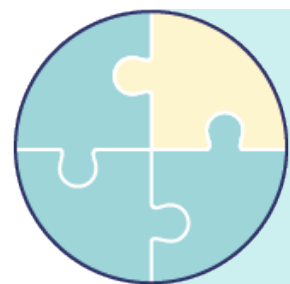
Illustrationen visar hur stadsrummet kan klimatanpassas genom flera samverkande åtgärder: träd som ger skugga och svalka genom avdunstning, ljusa material som minskar värmeupptag, samt genomsläppliga ytor som tar hand om regnvatten och möjliggör infiltration till mark och rötter. Tillsammans bidrar dessa lösningar till ett svalare, grönare och mer robust stadsmiljö vid värme och skyfall.



När det regnar blir vattenstråket synligt och leder dagvattnet genom parken, samtidigt som det skapar en lekfull miljö för att följa, utforska och leka med vattnet. Lindholmen, Göteborg.

Vägledande fråga!

Hur gör vi?
Hur integreras grönska, vatten och naturinslag för att skapa kvalitet och klimatanpassning i projektet?



Arkitekturen anpassas till platsen

- för att utveckla platsens identitet

Platsbaserad arkitektur uppmärksammar, värnar och stärker de kvaliteter som redan finns på en plats. Platsens förutsättningar och begränsningar formar förändringarna, snarare än tvärt om. Skala, form och färg blir verktyg för att skapa samspel med omgivningen, ibland genom att harmonisera, ibland genom att markera ett medvetet avsteg. Byggnader får gärna ha egna uttryck, men styrkan ligger i att detta uttryck samtidigt visar omsorg om helheten och bidrar till en sammanhållen och levande miljö.

Ställningstaganden

Gestaltningen stöts av en platsanalys

All planering och byggnation ska utgå från en analys av platsens befintliga förutsättningar. När skala, färg och form avvägs med platsens befintliga förutsättningar uppstår ett samspel med omgivningen. Arkitekturen kan förstärka den upplevda helheten och samtidigt tillföra nya inslag som berikar platsens karaktär.

Vad är en platsanalys?

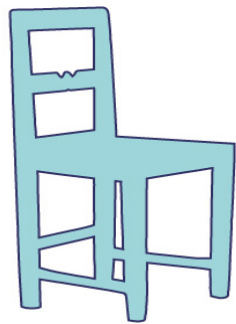
Den som ska genomföra ett projekt ska ta fram en platsanalys som ligger till grund för den gestaltningen som sedan föreslås. Det finns olika modeller för platsanalyser.



Exempel på hur en ny byggnad (i bildens mitt) anpassas till platsens äldre landshövdingehus. Byggnaden tar upp de omgivande husens nedtonade färgskala och följer fasadernas rytm. Samtidigt markerar den sin samtid genom ett modernt uttryck i fönstersättningen. Redbergsplatsen, Göteborg
Arkitekt: Okänd

Exempel på hur nyare bebyggelse (till vänster i bild) kan kontrastera mot och framhäva äldre bebyggelse (i mitten). Genom att anpassa byggnader till platsen och samtidigt låta dem skilja sig åt i uttryck kan olika tidsepoker tydliggöras och platsens historia bli mer läsbar.





Ballebomöbler är möbler från kommunens snickarstugor, tillverkade och sålda mellan 1850–1950. Som mest producerades 10 000 stolar och 1 000 soffor per år.



Hultafors stationshus är kommunens enda byggnadsminne. Utformat i en engelskinspirerad villastil. Byggt 1907-1909. Arkitekt en är okänd.

Spegla och stärka platsens identitet

Byggnader och offentliga miljöer som reflekterar platsens historia, karaktär och lokala uttryck bidrar till en starkare platsidentitet. Projekt som visar omsorg om helheten skapar ett mervärde för människor som vistas där. Målet är att utveckla och fördjupa platsens egen karaktär, snarare än att ersätta eller sudda ut den. Då blir arkitekturen en länk mellan det gamla och det nya och skapar värde över tid.

Låt kulturmiljön och konstnärliga inslag berika identiteten

Kulturmiljö och konst berikar våra platser och stärker deras unika identitet. De berättar om platsens historia, speglar samtid och framtid, och skapar stolthet och tillhörighet hos medborgarna. Att ta tillvara dessa inslag vid ny- och ombyggnationer bygger vidare på det som gör Bollebygd unikt.



Muralmålning
"Waiting for the sky to dry"
Allégatan, Borås
Konstnär: Lonac (2020)



Kostverk
"House of Knowledge"
Textile Fashion Center, Borås
Konstnär: Jaume Plensa (2015)



Exempel på hur placering av ny byggnad är väl anpassad till platsen. Församlingshemmet ligger lågt i landskapet konkurrerar därför inte med Prästgården. På så sätt bevaras och utvecklas platsens identitet. Bollebygds församlingshem
Arkitekt: Nils Andréasson arkitektkontor
(2022)



Exempel på identitetsbringande arkitektur. Byggnad som genom att kontrastera mot sin omgivning blir ett tydligt landmärke och bidrar till platsens identitet. Kuggen, Lindholmen Göteborg.
Arkitekt: Wingårdh Arkitektkontor
(2011)





Exempel på utbyggnad och hur den förhåller sig till ursprungliga uttryck.
Carlanderska sjukhuset, Göteborg.
Arkitekt: White Arkitekter
(2023)



Exempel på ny byggnad förhåller sig till äldre byggnader i funktionell stil från Carlanderska sjukhuset, Göteborg.
Arkitekt: White Arkitekter
(2023)

Exempel på arkitektur som har anpassats efter platsen topografiska förutsättningar.
Brf Viva, Guldheden Göteborg.
Arkitekt: Malmström Edström arkitekter och 02Landskap
(2019)

Vägledande fråga!

Hur gör vi?
Hur är gestaltningen anpassad till platsen och bidrar till dess identitet?



Arkitekturen sätter människan i centrum

- för att skapa platser där vi trivs

Att utgå från den mänskliga skalan i arkitekturen handlar om att forma våra städer och byggnader med människan i centrum så att de känns trygga, begripliga och inbjudande. När arkitekturen tar hänsyn till hur vi människor rör oss, ser och upplever världen, skapas platser som bjuder in till möten, gemenskap och trivsel. Det handlar helt enkelt om att bygga för livet som pågår mellan husen inte bara för husen i sig.

Ställningstaganden

Skapa tydliga och lättförståeliga miljöer

En tydlig och lättförståelig miljö gör att människor känner sig trygga, välkomna och delaktiga. När platser är lätta att orientera sig i, med logiska samband mellan byggnader, gator och entréer, skapas en känsla av ordning och igenkänning. Arkitekturen kan på så sätt bidra till att människor enkelt kan förstå hur en plats hänger ihop och hur man rör sig genom den. En sådan miljö stärker både tillgängligheten och upplevelsen av trygghet oavsett om man vistas där varje dag eller för första gången.



En bottenvåning som tydligt visar var entréer finns i den byggda miljön.

Prioritera gång- och cykeltrafik

Hur gator och vägar planeras påverkar hur lätt olika trafikslag kan ta sig fram. Arkitekturen och planeringen kan skapa miljöer där människor kan förflytta sig säkert, uppmuntras till fysisk aktivitet och lätt kan koppla samman olika delar av kommunen. Om fler ska välja att gå eller cykla är det viktigt att dessa stråk är trafiksäkra, tydliga och tillgängliga. Det kan till exempel handla om att använda upphöjda övergångsställen, hastighetsreducerande åtgärder såsom trädplanteringar, tydligt markerade cykelbanor eller varierad markbeläggning som gör gång- och cykelvägar mer synliga och trivsamma.



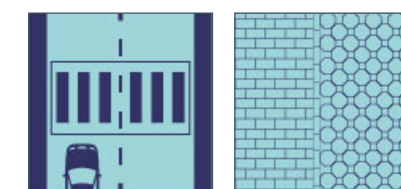
Lazise, Italien.

Exempel på hastighetsdämpande åtgärder



Detaljrika fasader

Träd och planteringar

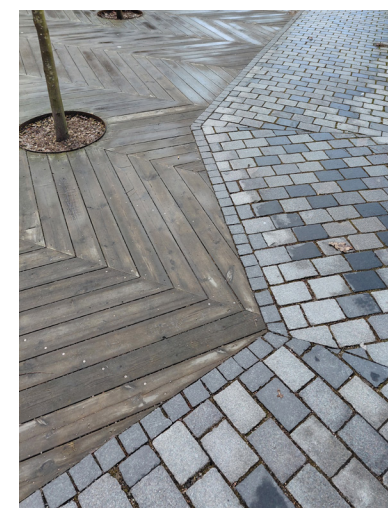


Upphöjda övergångsställen

Varierande markbeläggning



Vallastaden, Linköping.



Holmsgatan, Borås.



Frihamnen, Göteborg.

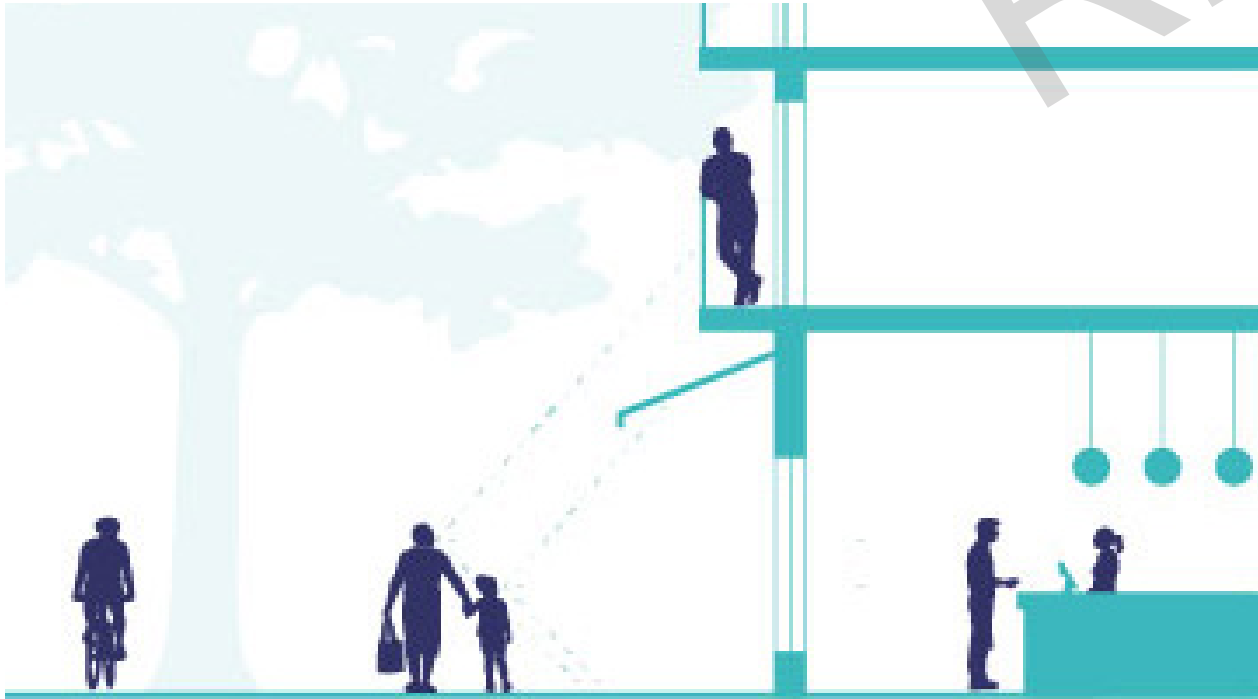
Anpassa skala, proportion och detaljer till människan

Skala och proportioner hjälper oss att förstå hur en plats kan användas. En tydlig entré visar var vi ska gå in, sittplatser som är vända mot varandra inbjuder till samtal och smala passager får oss att sänka tempot. Detaljer i ögonhöjd och inom handens räckvick gör även miljön mer upplevelserik i gångtempo. Variation i fasadernas djup och material, omsorgsfullt utformade entréer, sittvänliga murar, belysning och planteringar bidrar till en levande och mänsklig skala. När byggnader och platser utformas med omsorg om proportioner, rytm och detaljer skapas trygga, varierade och upplevelserika miljöer där människor vill vistas och återvända.



Hastighet, avstånd och arkitektur

Avstånd och hastighet påverkar hur vi upplever miljöer. När människor rör sig långsamt till exempel till fots, uppfattar vi detaljer, ansikten, kroppsspråk och ljud bäst. Vid högre hastigheter, som i bil eller på cykel, blir miljön mer översiktlig och enkel. Arkitektur kan skapa intressanta miljöer genom att anpassa skala, detaljer och synlinjer till människans sinnen. Fasader med variation och aktivitet på gatunivå ger både översikt på cirka 100 meter och nära upplevelser på omkring 25 meter skapar levande och sociala miljöer.



Platser upplevs olika av olika människor, beroende på avstånd, färdhastighet samt både platsens och människans fysiska förutsättningar.



Exempel på entré som är anpassad till mänsklig skala och som samtidigt bidrar till tydlighet i stadsrummet. Grönskan, Virginsgatan Göteborg. Arkitekt: Liljewall (2021)



Exempel på hur indelning av färger på en fasad kan påverka upplevelsen av skalan på en plats. Genom indelningen och fönsterpassningen uppfattas skalan som liten. Nordre Gate, Oslo Färgkoncept: KOI Fargestudio (2020)

Vägledande fråga!

Hur gör vi?

Hur är byggnader och miljöer utformade för att skapa trivsel och anpassas till människan?



Arkitekturen formas med omtanke för vår miljö

- för en långsiktig omsorg om vår livsmiljö

Byggsektorn står för en betydande del av Sveriges och världens utsläpp av koldioxid. Arkitekturen har därför en viktig roll i att minska klimatpåverkan och samtidigt skapa miljöer som håller, både fysiskt och upplevelsemässigt. När byggnader och platser utformas med omtanke om resurser, material och förändrade behov blir de långsiktigt hållbara. Det handlar om att nyttja och bevara det redan byggda och att göra väl avvägda när vi bygger nytt.

Ställningstaganden

Använd material som håller över tid

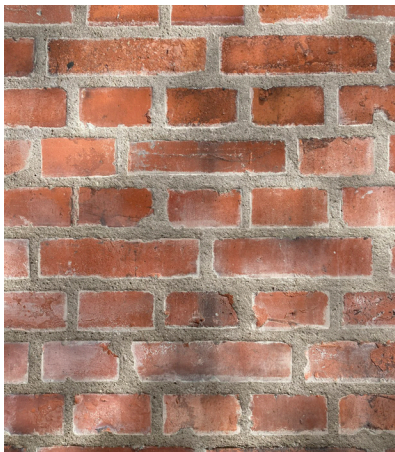
Att kunna underhålla befintliga material är att föredra framför att hela tiden ersätta material med kort livscykel. Lång livslängd har till exempel trä, natursten, metall, tegel och glas. Att använda naturmaterial kan även ge platsen eller byggnaden patina, det vill säga att materialet åldras vackert. Med genomtänkta materialval som går att återbrukas bidrar vi till smart resursanvändning, minskat klimatavtryck och byggnader som håller över tid, både i funktion och uttryck.



Kolmårdsmarmor



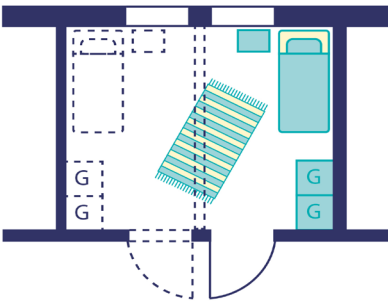
Trä



Tegel

Skapa flexibla och förändringsbara miljöer

Behov förändras över tid, och platser som kan anpassas står sig längre. Flexibilitet kan stödjas i planeringen, till exempel genom att detaljplaner utformas med ett långsiktigt perspektiv och tillåter flera möjliga användningar där det är lämpligt. Byggnader kan då byta funktion, som att en butik blir kontor eller en skola får nya verksamheter. Samtidigt kan planlösningar utformas så att interiören kan förändras över tid, till exempel att en bostad växer med familjen eller att lokaler kan kompletteras med nya funktioner. På så sätt bevaras resurser och arkitekturen fortsätter vara relevant över tid.



Ta vara på det som redan finns

Att vårda, reparera och återanvända befintliga byggnader och strukturer är ett av de mest resurseffektiva sätten att bygga hållbart. När vi utvecklar det befintliga i stället för att riva och ersätta bevaras platsens identitet och kontinuitet. När vi utvecklar det befintliga i stället för att ersätta det med nytt stärks kontinuiteten i platsens historia och vi kan känna igen oss även när miljöerna förändras.



Exempel på hur en befintlig byggnadsstruktur kan få nytt liv genom att ges ett nytt innehåll. Genom att bevara och utveckla den ursprungliga industribyggnaden tas platsens historia tillvara samtidigt som den anpassas till samtida behov.

Väveriet, Ulricehamn
Arkitekt: Cream Arkitekter
(2018)





Bygg för framtidens klimat

Klimatförändringarna kräver robusta och resilienta miljöer. Byggnader och platser som klarar extremväder, skyfall, värmeböljor och förändrade årstider stärker vår trygghet och livskvalitet. Genom att planera för god dagvattenhantering, material som tål väder och vind, och gröna miljöer som dämpar klimatpåverkan, skapas platser som står emot både tidens och klimatets påfrestningar .



Exempel på en variationsrik parkmiljö som bidrar med flera ekosystemtjänster. Parken kan omhänderta stora regnmängder, och den varierade grönskan stärker den biologiska mångfalden. Samtidigt erbjuder platsen värden för rekreation och social samvaro.
Broparken, Vallastaden Linköping
Arkitekt: White arkitekter
(2016)



Exempel på skyfallshantering i en parkmiljö. Parken är nedsänkt och kan ta emot upp till 900 kubikmeter vatten vid skyfall, vilket avlastar omkringliggande byggnader och vägnät. Vegetationen i mitten är anpassad för att klara både torka och kortare perioder av översvämning. Längs kanterna skapas ängsbevuxna kullar med träd som ramar in platsen och ger en tydlig rumslighet.
Arkitekt: 02Landskap
(2021)

Vägledande fråga!

Hur gör vi?
Hur bidrar materialval, resurshantering och flexibilitet till en långsiktig miljömässig hållbarhet?

Hur gör vi?

Kapitlet beskriver hur samverkan i samhällsbyggnadsprocessen kan bidra till god arkitektonisk kvalitet. Med utgångspunkt i PBL-processen visas hur roller, ansvar och tidiga ställningstaganden kan samordnas, samt hur Bollebygds vägledande frågor för god arkitektur kan användas som stöd genom hela processen.

Tillvägagångssätt

Den här guiden syftar till att skapa medvetenhet om allas roll i våra byggprojekt. Ett gott samarbete genom hela processen ger förutsättningar för att den arkitektoniska kvalitén ska följa hela vägen så att vi utvecklar väl gestaltade och hållbara livsmiljöer.

Våra folkvalda politiker i kommunen beslutar om samhällsutvecklingen i framtidens Bollebygd. Ofta föregås besluten av ett omfattande arbete där flera aktörer är delaktiga. I genomförandet av projektet är ytterligare fler yrkesroller involverade. I processerna ingår kommunens medarbetare, liksom byggaktörer, arkitekter, entreprenörer och andra experter inom olika områden.

Genom Sveriges planmonopol har kommunen en betydande roll i hur arkitekturen utvecklas. Uppdraget medför ett stort ansvar som innefattar både mandat och skyldigheter. Som mark- och fastighetsägare ansvarar kommunen också för att ta hand om och utveckla den byggda miljön.

Följande kapitel syftar till att kartlägga hur samverkan kan gå till i praktiken. Detta görs genom att försöka svara på vad och vilka som kommer in i processen när. Hur kan Bollebygds sju vägledande frågor för god arkitektur vara ett praktiskt stöd i denna process? Med PBL-processen som utgångspunkt sammanfattas kommunens önskan om samverkan genom följande guider:

- » **Samtalsguide:** pekar ut de frågor som alla byggaktörer behöver ställa sig oberoende av skede eller process.
- » **Processguide:** beskriver byggnadsprojekts process och hur olika aktörer deltar i den.

Samtalsguide

Använd de vägledande frågorna som en samtalsguide för arkitekturstrategin. De hjälper till att lyfta arkitekturperspektivet i projektet och utgör grunden för Bollebygds kommuns arkitekturstrategi. Frågorna ska användas som stöd, dialog och reflektion för att förtydliga hur varje projekt bidrar till helheten. Använd dem genom hela processen, från start till färdig byggnad eller plats som tas i bruk. På så sätt säkerställs den arkitektoniska kvaliteten i alla skeden. Resultatet blir en arkitekturstrategi anpassad till projektet, som kan vara allt från ett omfattande gestaltungsprogram till enklare ställningstaganden.

Sju vägledande frågor



Hur baseras projektet på en tydlig idé?

Stödfråga: Vad är projektets tydliga idé utifrån robusthet, upplevelse och funktion?



Hur skapar projektet platser för möten och aktivitet?

Stödfråga: Hur utformas projektet för att skapa levande och aktiva mötesplatser?



Hur knyter projektet ihop samhällets olika platser?

Stödfråga: Hur tar projektet hänsyn till och stärker befintliga gång- och cykelstråk samt kopplingar till omgivande rörelsemönster?



Hur ser och nyttjar projektet naturen som en resurs?

Stödfråga: Hur integreras grönska, vatten och naturinslag för att skapa kvalitet och klimatanpassning i projektet?



Hur är projektet anpassat till platsen?

Stödfråga: Hur är gestaltningen anpassad till platsen och bidrar till dess identitet?



Hur sätter projektet människan i centrum?

Stödfråga: Hur är byggnader och miljöer utformade för att skapa trivsel och anpassas till människan?



Hur formas projektet med omtanke för vår miljö?

Stödfråga: Hur bidrar materialval, resurshantering och flexibilitet i projektet till en långsiktig miljömässig hållbarhet?

Processguide

Processbilden ger en överblick över samhällsbyggnadsprocessen – från tidiga idéer till förverkligande och utveckling över tid. Den visar när frågor behöver ställas, av vem och på vilken nivå. Processen är cirkulär, vilket tydliggör att behov förändras och att arbetet är en återkommande cykel.

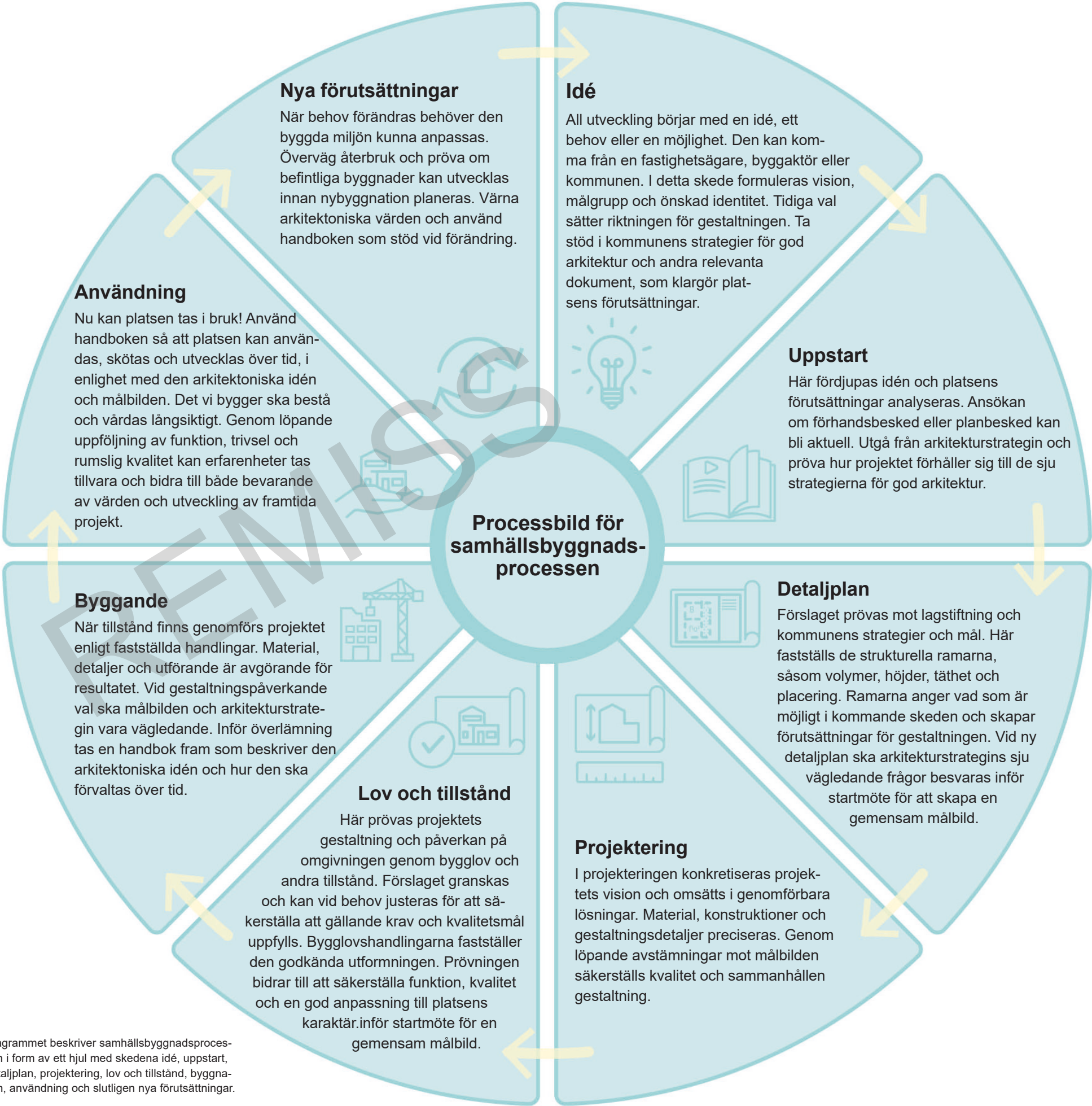
Vi illustrerar processen i form av ett hjul med skedena idé, uppstart, detaljplan, projektering, lov och tillstånd, byggande, användning och slutligen nya förutsättningar. Beroende på omfattning och karaktär på det som ska planeras eller åtgärdas kommer olika skeden av processen att beröras. En åtgärd som kräver kommunala investeringar och detaljplanläggning berörs av alla delar i processhjulet. Byggnation inom gällande detaljplan eller utanför planlagt område kan beröra färre skeden. Uppstart och detaljplanering är skeden som är viktiga för kommunen som fastighetsägare, exempelvis i samband med markanvisningar och utformning av allmän plats.

Arkitekturstrategin är ett stöd genom hela processen. Den används för att tidigt pröva och förankra arkitektoniska frågor, och fungerar sedan som vägledning vid beslut och uppföljning i varje skede. För att strategin ska få genomslag behöver frågorna hanteras vid rätt tidpunkt och med god samordning.

Kommunen och byggaktören är två centrala aktörer för en fungerande process. **Kommunen** ansvarar för intern samordning och för att följa upp att arkitekturstrategins intentioner tas tillvara. **Byggaktören** behöver tidigt och tydligt kommunicera den planerade arkitekturen och säkerställa att de arkitektoniska utgångspunkterna omsätts och följs upp i genomförandet.



Med samarbetsvilja och tydliga överlämningar mellan olika skeden når vi hela vägen fram. Tillsammans skapar vi god arkitektur!



Diagrammet beskriver samhällsbyggnadsprocessen i form av ett hjul med skedena idé, uppstart, detaljplan, projektering, lov och tillstånd, byggnation, användning och slutligen nya förutsättningar.



Bårhus vid Bollebygds kyrka
Arkitekt: Abako
(2024)

Referenslista

Bollebygds kommun. 2020. *Hållbarhetspolicy*. Tillgänglig via: www.bollebygd.se/kommunochpolitik/styrdokument/

Bollebygds kommun. 2020. *Miljöpolicy*. Tillgänglig via: www.bollebygd.se/kommunochpolitik/styrdokument/

Bollebygds kommun. 2022. *Vision Bollebygds kommun 2035*. Tillgänglig via: www.bollebygd.se/kommunochpolitik/visionbollebygd2035/

Bollebygds kommun. 2022. *Översiktsplan*. Boråsregionen. 2021. Tillgänglig via: www.bollebygd.se/byggaboochmiljo/samhallsplanering

Europeiska kommissionen. 2020. *New European Bauhaus*. Tillgänglig via: <https://new-european-bauhaus.europa.eu>

Naturvårdsverket. u.å. *Sveriges miljömål*. Tillgänglig via: www.sverigesmiljomal.se

Naturvårdsverket. 2026 *Statistik om bygg-och fastighetssektorns klimatpåverkan*. Tillgänglig via: <https://www.naturvardsverket.se>

Plan- och bygglagen (2010:900). 2010. *Svensk författningssamling*. Tillgänglig via: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar>

Regeringskansliet. u.å. *Globala målen och Agenda 2030*. Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se>

Statistiska centralbyrån (SCB). u.å. Statistikdatabasen: arbetspendling, bränsleförbrukning och körsträckor. Tillgänglig via: www.statistikdatabasen.scb.se

United Nations Development Programme (UNDP). u.å. *Globala målen*. Tillgänglig via: www.globalamalen.se

Utvecklingsstrategi för Sjuhärad 2021–2030. Tillgänglig via: www.borasregionen.se/var-verksamhet/regional-utveckling/

Västra Götalandsregionen. 2019. *Miljömål 2030*. Tillgänglig via: www.vgregion.se/om-vgr/

Arkitekturstrategi – remissfrågor

Kommunen har tagit fram ett förslag till arkitekturstrategi som nu skickas på remiss till berörda nämnder och organisationer. Syftet är att inhämta synpunkter, erfarenheter och perspektiv från verksamheter som berörs av strategin.

Remissfrågorna ska bidra till att säkerställa att strategin är relevant, tydlig och användbar i praktiken. Se remissfrågorna som ett stöd för att underlätta läsningen och tolkningen av remisshandlingen. Era synpunkter är viktiga för det fortsatta arbetet med att bearbeta och färdigställa strategin.

Frågor

Övergripande förståelse

- Hur uppfattar ni arkitekturstrategins syfte och inriktning?
- Är strategin tillräckligt tydlig för att kunna användas som vägledning i ert arbete?

Innehåll och relevans

- I vilken grad speglar strategin de frågor och utmaningar ni möter i er verksamhet?
- Saknas något centralt perspektiv eller någon viktig fråga i strategin?
- Finns det delar som upplevs otydliga eller svåra att tillämpa?

Användbarhet

- Vilket stöd ger strategin för avvägningar i planering, byggande och förvaltning?

Samordning och helhet

- Bidrar strategin till en gemensam riktning för kommunens arbete med den byggda miljön?
- Hur väl fungerar strategin som ett verktyg för samverkan mellan olika verksamheter?

Förbättringar

- Hur kan strategin förbättras för att bli mer tydlig, relevant och användbar?
- Har ni konkreta förslag på ändringar eller tillägg?

8. Sammanträdestider Utbildningsnämnden 2027 UN2026/150

**Tjänsteskrivelse**

2026-08-17

David Englund |
Nämndsekreterare/utredare

Dnr 190678

0734-64 72 02 |
david.englund@bollebygd.se

Utbildningsnämnden

Sammanträdestider för utbildningsnämnden 2027**Förslag till beslut**

Utbildningsnämnden beslutar att:

- Utbildningsnämndens möten under 2027 ska genomföras på onsdagar klockan 16.00 på följande datum: 3 februari, 24 mars, 21 april, 26 maj, 16 juni, 22 september, 20 oktober, 17 november samt 15 december.
- Utbildningsnämndens utskott ska sammanträda 3 februari och 22 september i anslutning till nämndens sammanträde.

Ärendet

Utbildningsnämnden ska fastställa datum för nämndens sammanträden 2027.

Utbildningsförvaltningen föreslår följande datum:

3 februari, 24 mars, 21 april, 26 maj, 16 juni, 22 september, 20 oktober, 17 november samt 15 december.

Utskott: 2 februari samt 22 september.

Beslutsunderlag

- Sammanträdestider för utbildningsnämnden 2027, tjänsteskrivelse 2025-08-17

Skickas till

Kommunstyrelsen

BOLLEBYGDS KOMMUN

Utbildningsförvaltningen

Johan Berntsson

Utbildningschef

David Englund

Nämndsekreterare/utredare

9. Redovisning av delegeringsbeslut UN2025/6

**Tjänsteskrivelse**

2026-09-14

David Englund |
Nämndsekreterare/utredare
0734-64 72 02 |
david.englund@bollebygd.se

Dnr UN2025/6-28

Utbildningsnämnden

Redovisning av delegeringsbeslut**Förslag till beslut**

Utbildningsnämnden noterar informationen.

Ärendet

Utbildningsnämnden har överlämnat sin beslutanderätt till utskott, förtroendevalda och tjänstepersoner i kommunen enligt utbildningsnämndens antagna delegeringsordning, UN2021/256.

Beslut fattade på delegation ska redovisas till utbildningsnämnden. Redovisningen innebär inte att utbildningsnämnden ska ompröva eller fastställa delegeringsbesluten. Däremot kan utbildningsnämnden återkalla lämnad delegering. Delegeringslistor och beslut finns tillgängliga hos utbildningsförvaltningen.

Kultur- och fritidschef

UN2026/10, Investeringsbidrag 2026, Hestrafors IF, 2026-06-09

UN2026/86, Bidrag till studieförbund 2026, NBV, 2026-06-30

UN2026/104, Bidrag till studieförbund 2026, Studieförbundet vuxenskolan, 2026-06-30



UN2026/106, Bidrag till studieförbund 2026, ABF, 2026-06-30

UN2026/109, Bidrag till studieförbund, Sensus, 2026-06-30

UN2026/128, Bidrag till studieförbund, Folkuniversitetet, 2026-06-30

UN2026/144, Bidrag till Bollebygds föreningsarkiv 2026, 2026-06-26

UN2026/146, Bidrag till studieförbund 2026, Medborgarskolan, 2026-06-30

UN2026/147, Bidrag till studieförbund 2026, Studieförbundet, 2026-06-30

UN2026/152, Skötsel av konstgräs i Olsfors 2026, Olsfors IF, 2026-08-18

UN2026/141, Lovaktivitet 2026, HK Bollebygd, 2026-09-09

UN2026/162, Aktivitetsbidrag vt 26, SPF, 2026-09-11

UN2026/163, Driftsbidrag 2026, Olsfors IF, 2026-09-11

UN2026/164, Lokalbidrag 2026, Olsfors IF, 2026-09-11

UN2026/165, Lokalt aktivitetsstöd vt 26, Olsfors IF, 2026-09-11

UN2026/166, Lokalt aktivitetsstöd vt 26, Bollebygds Kyokushinkai, 2026-09-11

UN2026/167, Lokalt aktivitetsstöd vt 26, Bollebygds scoutkår, 2026-09-11

UN2026/168, Lokalt aktivitetsstöd vt26, Bollebygds sportklubb, 2026-09-11

UN2026/169, Lokalt aktivitetsstöd vt 26, Bollebygds vattenskidklubb, 2026-09-11

UN2026/171, Lokalt aktivitetsstöd vt 26, Hestrafors IF, 2026-09-14

UN2026/172, Lokalt aktivitetsstöd vt 26, HK Bollebygd, 2026-09-14

UN2026/173, Lokalt aktivitetsstöd vt 26, HK Bollebygd, 2026-09-14

UN2026/174, Lokalt aktivitetsstöd vt 26, IOGT-NTO, 2026-09-14

UN2026/176, Lokalt aktivitetsstöd vt 26. Töllsjö IF, 2026-09-14

**Utredare**

4 st beslut om IKE i juli 2026, dnr UN2026/177

11 st beslut om IKE i augusti 2026, dnr UN2026/178.

Beslutsunderlag

- Redovisning av delegeringsbeslut, tjänsteskrivelse 2026-09-14

Skickas till

Handläggare

BOLLEBYGDS KOMMUN

Utbildningsförvaltningen

Johan Berntsson

Förvaltningschef

David Englund

Nämndsekreterare/utredare